

Jakub Ystyn

PEJGAMBERI YNË MUHAMMEDI A.S.

Kreuzlingen, 2003

J a k u b Y s t y n

PEJGAMBERI YNË MUHAMMEDI A.S.

(Titulli në origjinal: *Muhammad the Prophet*)

Përkthyer më 1993 në Stamboll

Nga anglishtja:
Rejhan Neziri
Ali Pajaziti

Boton:
Bashkësia Islame Shqiptare
“Hëna e Re”
Kirchstr. 5 f
8280 Kreuzlingen
Zvicër

Tel. & fax: ++41 71 672 38 98

Kreuzlingen
qershor, 2003

PËRMBAJTJA:

PËRMBAJTJA:.....	iii
HYRJE	1
KREU I.....	2
Gjithësia dhe njeriu	2
Njeriu është qenie me përgjegjësi	3
Trasuesit e rrugës së drejtë - pejgamberët.....	4
Pejgamberët janë udhëheqës të vërtetë.....	5
KREU II	7
Muhammedi a.s. - Pejgamberi i fundit.....	7
Udhëzues i vërtetë, njeri pishtar	8
Karakteristikat e personaliteve shembullore	8
Mundi i pashoq.....	9
Burimet e të dhënave për Pejgamberin a.s.	11
Ç'thanë kundërshtarët e tij?	13
KREU III.....	16
Muhammedi a.s. - shembëlltyrë dhe udhëheqës suprem.....	16
Shembëlltyrë në besim	17
Shembëlltyrë në adhurim.....	17
Shembëlltyrë në moral.....	18
Rasti provokues	20
Shembëlltyrë në bujari.....	20
Shembëlltyra në drejtësi dhe barazi	21
KREU IV.....	23
Rrëfimi për jetën e Pejgamberit a.s.	23
Thirrja hyjnore.....	24
Thirrja fshehurazi	24
Thirrja haptazi	24
Idhujtarët bëhen tepër agresivë	25
Torturat.....	26
Ankthet dhe vuajtjet	26
Ata që nuk e ndoqën dritën	27
Ata që e ndoqën dritën	27
Shpërngulja (<i>Hixhreti</i>).....	27
Periudha medinase (623-632).....	28
Çlirimi i Mekkes.....	28
Haxhxi lamtumirës	29
Shpërngulja në amshueshmëri (vdekja)	29
LITERATURA:	31

HYRJE

Derisa përparimi i përditshëm i teknologjisë dhe i civilizimit njerëzimit i solli komoditete dhe dobi të shumta, ai me vete solli edhe probleme të shumta. Edhe pse njeriu bashkëkohor jeton një jetë më komode në krahasim me kohët e kaluara, është e pamundur të thuhet se ai është edhe më i lumtur. Tensioni shpirtëror i shkaktuar nga shkaqet socio-ekonomike, nga tronditjet psikologjike dhe shpirtërore e shkatërrojnë atë dhe e bëjnë jo të rehatshëm. Ai jeton në shtëpinë e tij bashkë me mbarë botën; duke i përjetuar të gjitha vuajtjet dhe dhimbjet. Edhe pse në disa familje tepër konservative, të cilat me mburrje pohojnë se asnjëherë nuk kanë shkuar në kinema, prapëseprap televizioni zë vend dominant në përditshmërinë e tyre, duke vazhduar sundimin e vet.

Mas-mediat tepër rapide, dritat e mërzitshme dhe të zëshme, e privojnë njeriun nga qetësia dhe e pengojnë të menduarit në përgjithësi. Mjedisi i këtillë e pengon lindjen dhe zhvillimin e të menduarit të shëndoshë dhe të mendjeve të mëdha. Njeriu bashkëkohor pak kohë ka për të lexuar, kështu që i lë mënjanë librat me vëllime të mëdha. Ai e ngushëllon vetveten vetëm duke dëgjuar dhe shikuar.

Seria e doracakëve tanë ka për qëllim që ta njoftojë lexuesin me lëndët e vlerave psikike dhe shpirtërore, me një fjalë, synon ta përshkruajë realitetin. Do të ishim të kënaqur sikur të kontribuonim në jetën mendore përmes këtyre botimeve. Shpresojmë në ndihmën e Zotit për këtë mund.

KREU I

Gjithësia dhe njeriu

All-llahu xh.sh. tërë gjithësinë e krijoi nga hiçi. Kujdes të veçantë i kushtoi tokës, të cilën e stolisi me bimë, shtazë dhe me shumë bukuri të tjera. E bëri atë një shtëpi të pakrahasueshme për njeriun - me ajër dhe ujë, me hënë dhe diell, në të cilën njeriu mund të jetojë dhe ta gjejë kënaqësinë.

Nëse mund të bëjmë një krahasim, do të thonim se bota i përngjanë një ekspozite ose galerie të artit, ku paraqiten punime të ndryshme. Ajo është përplot me gjëra të natyrës së vdekur me forma të dallueshme dhe të bukur, me bimë të llojllojshme ngjyrash mahnitëse dhe me shtazë që çdonjëra prej tyre paraqet një botë më vete. Që të studiohet një pjesë e galerisë në fjalë nevojiten shumë vjet, madje, edhe për një studim të pjesërishëm të një bime ose shtaze: Një jetë e tërë nuk do t'i mjaftonte njeriut për t'i numëruar llojllojshmëritë e tyre.

Përveç njeriut, të gjitha krijesave u mungon vetëdija dhe ndërgjegjja për ambientin e tyre, si edhe aftësia për ta zbuluar dhe njohur Krijuesin. Zoti ynë deshi të zbulohet dhe të jetë i njohur, e si rrjedhojë krijoi një organizëm të aftë që do ta bënte këtë. E quajti "Njeri". Ky ishte shkaku përse u krijua njeriu. Ai u obligua që ta njohë dhe ta mësojë Zotin. Siç thotë i Lartmadhëruari: *"Unë nuk i krijova xhinnët dhe njerëzit për tjetër pos që të më adhurojnë"*.¹

Në të vërtetë njeriu, duke shndritur si një yll mes të gjitha krijesave dhe bukurive të tokës, paraqet një element unik me rëndësi të papërshkrueshme në botë. Njeriu, i cili mund ta kuptojë Zotin dhe krijimin e vetvetes, bëhet krijesa më e lartësuar dhe me fisnike në botë. Për këtë arsye njeriu, qoftë mashkull ose femër, i vjetër ose i ri, i urtë ose injorant - konsiderohet qenie dinjitoze dhe e ndershme.

Zbulimi i universit dhe studimi i qenieve të gjalla e të vdekura në tokë, duke pasur për qëllim marrjen mësim, nxjerr në shesh se të gjitha këto nuk janë krijuar vetvetiu, si rezultat i rastësisë ose pa qëllim. Në botën në të cilën ne jetojmë, çdo ndodhi ka arsyen dhe çdo efekt ka shkaku (përmbartuesin) e vet. Asnjëherë askush nuk ka qenë dëshmitar se një barkë, një ndërtesë ose një statujë të jetë ndërtuar (ngritur) vetvetiu. Askush nuk ka mund ta përpilojë një strofë të këndshme me shkronja të shkapërderdhura si bujku kur e hedh farën. As edhe mosbesimtarëve të cilët mundohen t'i sqarojnë qeniet mahnitëse nga prizmi i rastësisë dhe evolucionit nuk u ndihmon thirrja: "Në rregull, pse të gjitha ato rastësi të kënaqshme kanë ndodhur në të kaluarën? Pse nuk ndodhin edhe sot?"

Po të ndalemi pak dhe të mendojmë thellë dhe me përvuajtje, mund të përfundojmë se fuqia e Zotit u del në ndihmë krijesave të ndryshme po edhe gjallesave pa fuqi perceptive me qëllim që ato të mbijetojnë. Edhe pse këto janë të pafuqishme për të mbijetuar, Zoti xh.sh. u ka dhuruar mjete (armë) mbrojtëse. Ai disave u ka dhuruar kthetra të ashpra, disave shputa të fuqishme me të cilat mund të shqyejnë, e disa të tjerave dhëmbë të rrezikshëm dhe sy të mprehtë. Disa veten e mbrojnë me brirët e tyre,

¹ Kur'ani, edh-Dharijat:56.

disa për të shpëtuar fluturojnë me krahë, e disa notojnë në thellësitë e detit. Ndërkaq, disa gjallesa të tjera e mbrojnë veten me anë të helmit.

Njeriut i mungojnë gjërat mbrojtëse të cilat i posedojnë kafshët, siç është feçka e elefantit, helmi i gjarprit ose kafshimi i akrepit, me një fjalë ai është në një pozitë defansive (mbrojtëse). Por, mendja, ndërgjegjia, aftësia për të perceptuar, inteligjenca e kthjellët dhe dëshira e fortë që i janë dhuruar njeriut, e dallojnë nga të gjitha qeniet e gjalla dhe e ngrejnë atë mbi të gjitha ato. Me mendjen dhe inteligjencën që i posedon, njeriu arriti që t'i nënshtrojë përbindëshat, të ngrihet lart në qiell, të lundrojë në thellësitë e deteve dhe të arrijë përparim mahnitës në sferën e teknikës.

Njeriu është qenie me përgjegjësi

Meqë ai posedon aftësi të mëdha dhe meqë gëzon pozitë të privilegjuar mbi krijesat e tjera, njeriu poashtu ka edhe detyra, obligime dhe përgjegjësi të shumta.

Në lidhje me këtë All-llahu xh.sh. thotë: *“A mendon njeriu se do të lihet duke mos zënë asgjë (pa kurrfarë përgjegjësie)?”*², *“Ne ua ofruam amanetin (obligimet) qiejve, tokës dhe maleve, e ato nuk deshën ta marrin përsipër dhe u frikësuan prej tij, ndërsa atë e mori mbi vete njeriu...”*³

Në Kur'anin famëlart kufijet e kësaj përgjegjësie janë të definuar në këtë mënyrë: *“Pasha kohën! Nuk ka dyshim se njeriu është në një humbje të sigurt. Me përjashtim të atyre që besuan, që bënë vepra të mira, që porositën njëri-tjetrin t'i përmbahen të vërtetës dhe që këshilluan njëri-tjetrin të jenë të durueshëm.”*⁴

Në të njëjtën kaptinë, All-llahu xh.sh. thotë se shpërblimi dhe lumturia do t'u takojnë:

- a) besimtarëve,
- b) atyre që mendojnë dhe bëjnë punë të mira në shërbim të njeriut,
- c) atyre që synojnë dhe e zbatojnë të vërtetën dhe drejtësinë, dhe
- ç) atyre që janë durimtarë dhe që e përdorin fuqinë e vullnetit.

Zbatimi i këtyre parimeve njëkohësisht paraqet edhe obligim edhe përgjegjësi për njeriun. Historia na tregon se njerëzit pa përpjekje të mëdha nuk kanë mund ta gjejnë të vërtetën dhe rrugën e drejtë, nuk mund t'i adaptohen drejtësisë, poashtu nuk mund t'i kuptojnë obligimet dhe përgjegjësitë e veta. Bile edhe sot e kësaj dite, detyra parësore e njerëzimit është edukimi i vetë qenies njerëzore dhe lufta për ta ngritur atë në një nivel ku ai do të mund t'i kuptojë përgjegjësitë e veta. Faqet e historisë janë përplot shembuj që na tregojnë se popujt jobesimtarë dhe të papërgjegjshëm kanë humbur rrugën e vërtetë, janë bastardhuar dhe më në fund përmes katastrofave të ndryshme që i kanë përfshirë, janë humbur nga skena e historisë. Librat hyjnorë, Kur'ani, Dhiata e vjetër dhe e Re, gjithashtu janë përplot mësim që rrëfejnë se shoqëritë që kanë besuar dhe që kanë bërë vepra të mira, se popujt që e kanë zbatuar drejtësinë dhe që kanë bërë vepra të këndshme dhe të urta, kanë përparuar, kanë gjetur lumturinë dhe kanë shpëtuar. Ndërkaq, popujt që i kanë përbuzur mirësitë (dhuntitë) e Zotit, që kanë qenë mizorë, të

² Kur'ani, el-Kijameh:36.

³ Kur'ani, el-Ahzab:72.

⁴ Kur'ani, el-Asr:1-3.

bastardhuan dhe që i kanë kapërcyer kufijtë e natyrshmërisë së tyre, përfundimi i tyre ka qenë mizoria dhe shkatërimi.

Trasuesit e rrugës së drejtë - pejgamberët

All-llahu i Gjithmëshirshëm qenies njerëzore pos që i dhuroi aftësi të ndryshme, sikur që janë: të menduarit, inteligjenca, vullneti etj., gjithashtu ia tregoi rrugën e vërtetë dhe ia ndriçoi botën e tij të errët përmes dërgimit të personave të zgjedhur.

Zoti ynë ka dërguar libra hyjnorë dhe udhëzues të zgjedhur për njeriun për ta mësuar atë se si ta dallojë mikun prej armikut, si të sillet në botë dhe si të jetë i dobishëm për të tjerët. Këta udhëzues quhen “*pejgamberë*”.

Pejgamberi është i dërguar i All-llahut i cili ua komunikon njerëzve porositë e Tij. Në të kaluarën një numër i madh i sunduesve, mbretërve, komandantëve trima kanë pasur poetë, shkrimtarë, filozofë dhe mendimtarë të cilët kanë nxjerrë sisteme, duke pohuar se shoqërisë ia tregojnë rrugën e drejtë. Këta erdhën dhe shkuan, mirëpo, kur është dashur që njerëzve t’u sjellin mirëqenie, askush prej tyre nuk ka mund të krahasohet me pejgamberët. Çfarë i lanë racës njerëzore Hanibali i Kartagjenës, Leka i Madh, Dari i Persisë përpos represionit, torturës dhe gjakderdhjes? Këta dhe shumë të tjerë kanë pushtuar kontinente, kanë bërë reforma ndër popuj, kanë hulumtuar botën prej një skaji në skajin tjetër, tërësisht i kanë shkelur të gjitha barrierat që paraqiteshin në rrugën e tyre, me fuqinë e shpatës kanë nënshtruar çdo kend... Por, cili nga ata la pas vete shembullin e përhapjes së të vërtetës dhe të virtyteve ndër njerëzit, cili tregoi rrugën e shpëtimit të njerëzimit nga humnera e katastrofës dhe ta ketë shpjerë në mirëqenie, cili u shpalli luftë besimeve të kota dhe bestytnive të cilat njeriun e lanë në terr të thellë, cili luftoi për lirinë e të menduarit ballë për ballë iluzioneve të pabaza dhe mendimeve të kota? Cili prej tyre ka synuar përforcimin e lidhjes së ndihmës, vëllazërimit dhe njësimi reciprok ndërmjet njerëzve? Cili prej tyre ka lënë pas parimet e shërimit nga shturrja morale dhe çrregullimi psikik?

Në lidhje me këtë Kur'ani a.sh. thotë: "*Kur sunduesit pushtojnë ndonjë vend, ata e rrënojnë atë e parinë më të zgjedhur të atij vendi e nënshtrajnë. Kështu ata veprojnë!*"⁵

Në mesin e këtyre padyshim ka pasur edhe të atillë që i kanë ndihmuar njerëzimit. Por asnjëri prej tyre nuk ka lënë përshtypje të pashlyeshme në histori siç kanë lënë pejgamberët.

Përkundër kriminelëve, sunduesit dhe mbretërit me anë të shpatave të mprehta janë munduar që ta largojnë krimin dhe agresionin, por prapëseprapë këto shpata nuk kanë qenë në gjendje ta eliminojnë të keqen që vlonte në shpirtrat e njerëzve, sepse përtërirja e zemrës dhe ushtrimi i shpirtit s'ka të bëjë me shpatën e sunduesit, e as me tekun e mbretit.

Shi për këtë, mund të themi se gjatë historisë kudo që janë hasur vepra të mira, kudo që është dalluar drita, gjithandej është hasur edhe morali, karakteri shembullor, ndërgjegjja dhe zemra e pastër... këto gjithmonë kanë qenë rezultat i udhëzimeve dhe mësimave të Zotit, ose rezultat i thirrjes hyjnore të pejgamberëve. Nëse ndër njerëzit në tokë s'ndodh drejtësia dhe mëshira, nëse në zemrat e lidhura mes veti hetohet butësia, nëse të pasurit u ndihmojnë të varfërve, nëse të fuqishmit i mbrojnë të dobët, nëse pasanikët kujdesen dhe i

⁵ Kur'ani, en-Neml:34.

veshin jetimat dhe të vejat; nëse këto virtyte së paku ekzistojnë, s'do mend se ato janë rezultat i parimeve të Zotit që i kanë përcjellë dhe i kanë përhapur peygamberët. Sado që toka të jetë e gjërë, thirrja e këtyre personaliteteve të larta ka përshkruar çdo skaj të saj, zërat e këtyre udhëheqësve sublimë që premtinin jetë dhe lumturi (në këtë dhe në botën tjetër, sh.p.) i kanë dëgjuar të gjithë popujt. Nuk ka asnjë popull që nuk e ka dëgjuar thirrjen e peygamberëve. Në lidhje me këtë Allahu xh.sh. thotë: "...e nuk pati asnjë nga popujt që nuk pati të dërguar".⁶ "*Çdo popull pati udhëzues (peygamber).*"⁷

Po të mos ishte kështu, gjendja e njerëzve do të ishte shumë më e keqe sesa është në realitet. Njerëzit do t'i kaplonte shpirtligësia dhe armiqësia, duke luftuar ndërmjet veti si kafshët e egra. Por, njerëzit e mirë, me shpirt (natyrë) të pastër dhe të zgjedhur nga mesi i tyre, i udhëhiqnin ata sipas porosive të Zotit dhe i vetëdijesuan ata, ndërsa shpirtrat rebelë i qetësuan. Edhe pse nuk kanë poseduar fuqinë dhe armët e sunduesve prapëseprapë i kanë pastruar zemrat nga të këqijat dhe nga fara e krimin. Për këtë arsye ata janë nderuar nga të gjithë njerëzit, nga të mirët dhe të këqijtë, kanë qenë të nderuar prej sunduesve siç kanë qenë prej ithtarëve të vet, qofshin ata të pasur ose të varfër.

Ademi a.s., njeriu i parë, njëkohësisht ka qenë edhe peygamberi i parë. Dihet se ndërmjet Ademit dhe peygamberit të fundit, Muhammedit a.s. kanë jetuar me mijëra peygamberë. Në Kur'anin famëlart përmenden vetëm 28 prej tyre. Disa prej këtyre peygamberëve janë dalluar me atë se kanë pasur për obligim të bëjnë reforma në shoqëri. Ata kanë qenë mjekë që ua rikthenin shëndetin shpirtrave të ligë, arkitektë që "meremetonin" zemrat e thyera. Me anë të dritës së tyre, ata që kanë devijuar mund të gjejnë rrugën e vet, të hidhëruarit qetësohen përmes këshillave të tyre, njerëzit rebela dhe të këqij i mësojnë veprat e mira përmes mësimave të tyre. Edhe pse kohët dhe shekujt ndryshojnë, çdokush shërbehet me dritën që buron nga pishtarët të cilët peygamberët i mbanin në dorë. Virtytet si: e vërteta, morali i lartë, të vepruarit drejtë, ndërgjegjia e pastër, zemrat e dëlira dhe shpirtrat fisnikë që hasen ndër popuj, nuk janë gjë tjetër veçse ca pika nga oqeani vezullues i peygamberëve. Ata (peygamberët) e kanë rregulluar jetën dhe kanë treguar rrugën që shpie kah mirëqenia shoqërore. Kanë shpjeguar se ç'është kontributi i fisnikërisë dhe i lumturisë dhe ç'është ajo që shpie në humbje dhe shkatërrim.

Njerëzimi të cilin e mundon një mori problemesh, edhe sot e kësaj dite ec gjurmëve të tyre dhe synon ndjekjen e rrugës së tyre të ndritshme. Po sikur njeriu të ecte rrugës së tyre do të ndërpriteshin luftërat e pafund, mosmarrëveshjet dhe katastrofat që sundojnë, të gjitha këto të këqija do të zëvendësoheshin me miqësi, vëllazërim dhe paqe.

Peygamberët janë udhëheqës të vërtetë

Peygamberët të cilët kanë qenë shëmbëlltyrë në sjellje, gjithnjë janë munduar të jenë pishtarë për njerëzit dhe për këtë qëllim të tyre kanë përjetuar mundime dhe fatkeqësi të shumta. Ata kanë pasur karakteristika të ndryshme varësisht nga periudha dhe njerëzit me të cilët kanë jetuar. Nuhi a.s. me qëllim që ta përmbushë detyrën e vet dhe t'i shpëtojë njerëzit, luftoi; Ibrahim a.s. zhvilloi luftë kundër idhujve; poashtu edhe Is'haku eci hapave të tij; Ismaili a.s. njësor si babai i tij njerëzve ua mësoi bujarinë; Musai a.s. me mish e me shpirt u mundua ta trasojë rrugën e së vërtetës me ndihmën e vëllait të vet, Harunit a.s.;

⁶ Kur'ani, Fatir:24.

⁷ Kur'ani, er-Ra'd:7.

Junusi dhe Luti a.s. luftuan në rrugën e All-llahut xh.sh.; Jakubi a.s. iu nënshtrua dhe iu përul fuqisë dhe vullnetit të Zotit; Davudi a.s. i "këndoi" fuqisë së popullit të vet dhe qe krenar me sakrificat që i bënë ata dhe dhimbjet që i duruan; Sulejmani a.s. i udhëhoqi njerëzit drejt së vërtetës me urtësinë që i ishte dhuruar; Zekerijjai a.s. qe mishërim i mirësisë, Jahjai a.s. i pafajësisë (dëlirësisë), fisnikërisë dhe zemërpastërtisë; Isai a.s. u tërhoq nga bukuria e kësaj bote me qëllim që t'i përkushtohet në përpikëri devotshmërisë; Ejubi a.s. ka qenë shembull i durimit dhe i qëndrueshmërisë ndaj dhimbjeve. Të gjitha këto personifikime të nderit dhe të virtytit qenë ata që i udhëhoqën njerëzit, duke ua treguar rrugën e paqës dhe të mirëqenies.

Ka pasur njerëz dhe profesione që kanë punuar për dobinë e qytetërimit, për t'i siguruar njeriut një jetë komfore dhe për ta ngritur në pedestalin e tij të vërtetë. Astronomët kanë zbuluar rendin dhe lëvizjen e yjeve; filozofët kanë treguar vlerën e të menduarit dhe ndikimin e veprave në sjellje (etikë); mjekët kanë zbuluar cilësitë e medikamenteve (ilaçeve) dhe efektet e tyre përkitazi me sëmundjet; inxhinierët dhe arkitektët kanë ngritur pallate, rrokaqiej dhe ura duke i treguar aftësitë e veta; gjurmuesit e palodhshëm me zbulimet e tyre teknike dhe me progresin që u arrit, njerëzimit i sollën një varg komoditetesh. Me këtë bota u bë "djep" i prosperitetit. Ne, të gjithë këtyre njerëzve që punuan për mirëqenien dhe përparimin e qytetërimit ua kemi borxh dashurinë dhe respektin.

Por, asnjëra nga këto arritje nuk mund t'i kapërcejë shërbimet e peygamberëve dhe assesit s'mund të na shtyjnë t'i harrojmë ata, sepse misioni i tyre ka qenë i natyrës krejtësisht tjetërfare. Peygamberët kanë folur për atë që është më qenësore për njerëzit, të cilët kanë kryer vepra të mira dhe të dobishme që u përmendën më lart; pikësynimi i tyre ka qenë zhvillimi i kësaj qenësore.

Me të vërtetë peygamberët kanë pasur për qëllim përmirësimin e zemrave, kanë luftuar për t'i çrrënjësuar rrënjët e xhelozisë, shpirtligësisë dhe të së keqes në përgjithësi. Ata e treguan mënyrën e (ç)lirimit të zemrave nga devijimet, nga dëshirat dhe kërkesat e pangopura. A do të mund të përmbaheshin eposhet njerëzore sikur të mos ishin përpjekjet e tyre fisnike? Pa këta njerëz të mëdhenj, bota pa dyshim do të ishte vend i mjerë dhe arenë e problemeve të shumta jetësore. Për këtë arsye, si dje po ashtu edhe sot, njerëzimi gjithsesi u ka shumë borxh peygamberëve.

KREU II

Muhammedi a.s. - Pejgamberi i fundit

Hallka e fundit e zinxhirit të pejgamberisë është Muhammedi a.s., paqja dhe mëshira e Zotit qoftë mbi të! Për këtë arsye ai u quajt "vula e pejgamberëve". Në të vërtetë, ai është udhëheqësi i fundit shpirtëror dhe më i madhi. Pas tij nuk u dërgua më pejgamber, e as që do të dërgohet ndonjëherë.

All-llahu xh.sh. thotë: *"O ti Pejgamber, Ne të dërguam ty dëshmues, lajmëtar, përgëzues e qortues. Dhe me urdhërin e All-llahut thirrës për në rrugën e Tij dhe pishtar, ndriçues."*⁸

Muhammedi a.s. është dëshmitari më i madh i Lartëmadhërisë së All-llahut xh.sh., mirësisë dhe udhëzimit të Zotit që bota e ka parë ndonjëherë. Njerëzve të drejtë dhe atyre që bëjnë vepra të mira ai ua solli sihariqin e shpëtimit dhe fatmirësisë, ai është bartësi i lajmeve të reja. Ai i "shkundi" të pakujdesshmit dhe ata që ishin në gjumë të rëndë, zërin e vet e bëri të qartë për të shurdhërit, ua tërhoqi vërejtjen me butësi duke ua treguar mëkatën dhe rebelimin që do t'i shpienin në një përfundim të keq. Qartë ua tregoi paqen (shpëtimin) prej rrugës së fatkeqësisë së madhe. Duke i thirrë njerëzit të besojnë vetëm në një Zot, në mirësi, në të vërtetën dhe virtytin, qartë mund të përfundojmë se ai është një thirrës, një pishtar që ndriçon errësirën e thellë dhe drita e të cilit është e mirëseardhur dhe e dobishme deri në amshim.

Përmendëm se disa pejgamberë kanë poseduar disa karakteristika që përputheshin me kohën dhe shoqërinë të cilës i janë dërguar. Muhammedi a.s. i posedonte të gjitha këto karakteristika. Jeta e tij është përplot me attribute të tilla, morali i tij ka qenë i zburuar me këso vitytesh. Me Muhammedin a.s., pejgamberia mori fund: Feja të cilën e predikoi ai i përfshiu në vete të gjitha fetë. Pas Islamit, i cili ngërthen parime të shumta që njerëzimit ia përmbushin nevojat e kësaj dhe të botës së përhershme, asnjë fe tjetër nuk është lëshuar nga qielli në zemrat e njerëzve. Feja dhe parimet që Muhammedi a.s. ua përcolli njerëzve ka vlefshmërinë e përhershme. Islami është fe e gjithë njerëzimit dhe do të ekzistojë deri në fund të kësaj bote.

Muhammedi a.s. e mori mbi vete këtë detyrë të madhe, në kohën kur njerëzit filluan të vetëdijësohen, kur u përhap të shkruarit dhe kur banorët e kontinenteve të botës së Vjetër filluan të zgjohen dhe ta njohin njëri-tjetrin. Kjo fe u përhap në udhëkryqin e këtyre kontinenteve. Me këtë, koha e pejgamberisë për një kohë dhe vend të caktuar përfundoi, dhe kjo detyrë iu besua Muhammed Mustafasë, Pejgamberit të fundit deri në Ditën e Kijametit.

⁸ Kur'ani, el-Ahzab:45-46.

Udhëzues i vërtetë, njeri pishtar

Jetën e peygamberëve para Muhammedit a.s. historia nuk e ka regjistruar saktësisht. Dihet se janë dërguar 120 000 peygamberë. Pyetja që vijon është: Prej këtyre 120 000 peygamberëve sa emra prej tyre dimë? Prej këtyre që ua dimë emrat, sa dimë saktësisht për jetën e tyre?

Emrat e mijëra mësuesve të mëdhenj që janë paraqitur në mesin e hindusëve – një ndër popujt më të hershëm që shënon historia, janë harruar. Historia nuk është në gjendje që me saktësi të na rrëfejë për biografinë personale së paku të njërit prej këtyre njerëzve. E njëjta gjë, gjithashtu, mund të thuhet edhe për popujt e tjerë. Velloja që mbulon të vërtetën për personalitetin e Zaratustrës, themeluesit të zoroastrianizmit, akoma duhet të ngrihet. Disa shkencëtarë bile mohojnë se ata ndonjëherë kanë ekzistuar. Të dhënat që ne i posedojmë në këtë lëmi përbëhen prej hipotezave dhe thashethemeve. I njëjtë është edhe rasti me Budën, ithtarët e të cilit përbëjnë një të katërtën e popullsisë botërore. Për personalitetin e tij nuk dimë pothuajse asgjë, nuk dimë kohën kur ka jetuar, vendlindjen e tij si dhe detaje të tjera lidhur me jetën e tij. Në dorë nuk kemi asgjë pos disa rrëfimeve dhe anekdotave lidhur me të. Mezi që kemi pak më tepër të dhëna të besueshme rreth Konfucios së famshëm.

Sa u përket peygamberëve, dimë vetëm disa emra të tyre. Pothuajse nuk ka peygamber - pos Muhammedit a.s. - për biografinë e të cilit kemi njohuri të besueshme.

Informatat e dhëna në librat e herbrenjve për Musain a.s., njërin prej peygamberëve më të njohur dhe më të mëdhenj, janë kontradiktore, të pamjaftueshme edhe me baza jo të shëndosha. Madje edhe Teurati (Tora) është shkruar shumë vonë pas vdekjes së Musait a.s. Sidoqoftë, ngjarjet e prezentuara në të e kundërshtojnë njëra-tjetrën dhe janë përplot papërpikshmëri. Është me rëndësi të theksohet se madje edhe Deuteronomia (Besëlidhja e ripërtëritur), që supozohet t'i jetë shpallur Musait a.s. si libri i pestë i Pentateuch-it (Ligjit-hebr. *Tora*; Pesëlibërshi), thotë: "Varrin e tij deri më sot askush s'e di".

Karakteristikat e personaliteve shembullore

Të dërguarit e All-llahut xh.sh. janë modele të përkryeshmërisë. Kur njerëzit zgjedhin ndonjë person si ideal të vetin, dëshirojnë që ta njohin atë sa më mirë, të dijnë sa më tepër për jetën e tij. Personi i zgjedhur si shembullor është njeri i dashur dhe i admiruar. Informatat e marra rreth tij shkaktojnë kënaqësi ose dëshpërim te populli, varësisht prej informatave. Personat prej të cilëve pritet që të jenë pishtarë në shekujt që pasojnë, patjetër duhet të kenë një jetë shembullore dhe të ndritshme.

Që të mund të tjerët të marrin shembull nga jeta e njerëzve të mëdhenj, doemos (shembulldhënësit) duhet t'i posedojnë këto katër karakteristika:

1. Personi duhet të jetë historik. Historia duhet ta regjistrojë dhe vërtetojë jetën e tij.
2. Jetëshkrimi (biografia) i tij duhet të jetë i pastër dhe cytës (nxitës). Patjetër duhet të dihen imtësisht e jetës së tij.

3. Rrëfimi për jetën e tij të jetë i kompletuar dhe i pandërprerë. S'guxon të lëshohet asnjë hallkë e zinxhirit të ngjarjeve.

4. Jeta e tij duhet të jetë praktike. D.m.th., ai duhet t'i aplikojë parimet të cilat i predikon, duhet t'i jetësojë virtytet në të cilat thirret si dhe imtësitë të cilat ua referon të tjerëve. Ai doemos duhet që vetë t'i nënshtrohet ligjit të tij në jetën private, në familje dhe në shoqëri. Atëherë dhe vetëm atëherë fjalët, veprat dhe sjellja e tij do të merren si shembullore nga të tjerët.

Në këtë kontekst, nuk do të ishte e tepërt sikur të thuhej se nuk ka asnjë njeri që meriton të ndiqet, siç e meriton këtë Muhammedi a.s. S'do mend se edhe jeta e pejgamberëve të tjerë është përplot me shembuj të virtyteve dhe famës. Që kur ata janë dërguar në kohët dhe shoqëritë gjegjëse, prapëseprapë gjeneratave të ardhshme u kanë mbetur shumë pak të dhëna lidhur me ta, të cilat do të mund t'i shfrytëzonin. Jeta dhe karakteri i Muhammedit a.s., i cili është dërguar për mbarë njerëzimin, pa dallim kohe dhe vendi, janë shënuar deri në çdo imtësi, kështu që përparësia për t'u bërë ideal më i mirë për njerëzimin iu dhurua atij (Muhammedit a.s.).

Mundi i pashoq

E tërë bota është dëshmitare e faktit se muslimanët kanë shënuar çdo gjë nga jeta e Muhammedit a.s. me kujdes të veçantë, duke mos kursyer mundin për këtë qëllim. Ata përmbledhën çdo gjë që kishte të bënte me jetën e tij, i kanë ruajtur këto si detyra të shenjta përskaaj një gjerësie të tillë, saqë e tërë bota s'mund ta fshehë admirimin e vet për kujdesin dhe ndjeshmërinë që i është kushtuar këtij qëllimi. Ata që jetën e vet ia kushtuan ruatjes së fjalëve të Muhammedit a.s. duke i shënuar ato dhe duke transmetuar çdo gjë që kishte të bënte me jetën e tij, ua lanë këto pasardhësve të vet. Deri në shek. X pas e. r. ata ndahen në kategori të ndryshme, duke filluar me *as'habët* (shokët) e Pejgamberit, *tabi'inët* (pasardhësit e tyre) dhe *tebei-tabi'inët* (pasardhësit e pasardhësve). Ndërkohë, filluan të shënohen biogafitë e transmetuesve të cilët përcollën diç nga jeta e Pejgamberit a.s. Në lidhje me këtë lindi një disiplinë e re e shkencës e emëruar si "Shkenca e emrave të transmetuesve".⁹

Në vitet e fundit të jetës së Pejgamberit a.s. si dhe gjatë Haxhxit Lamtumirës (*Haxhxhetu-l-veda'*), numri i as'habëve arriti në më se 100 000. Historia ka ruajtur biogafitë e këtyre më se njëqind mijë vetave, duke marrë parasysh se ata kanë përcjellë diçka nga Pejgamberi a.s. Disa nga as'habët, 40 vjet pas vdekjes së Pejgamberit a.s. ishin akoma të gjallë dhe vazhduan t'ua përcjellin gjeneratave të ardhshme njohuritë dhe atë që e kishin mbajtur mend prej tij (Muhammedit a.s.). Enes ibën Maliki i cili vdiq 84 vjet pas Pejgamberit a.s., njihet si as'habi i fundit. Ky person dhjetë vjet me radhë ka qenë në shërbim dhe në afërsi të Pejgamberit a.s. dhe përcolli shumë fakte që kishin të bënin me të.

Sa për të dhënë një pasqyrë të as'habëve me të frytshëm, do t'i japim emrin e transmetuesit, numrin e haditheve që i kanë transmetuar dhe vitin e vdekjes:

⁹ Deklarata e Sprengerit, dijetar i famshëm gjerman, lidhur me këtë nuk është e painteres. Ai thotë se asnjë popull i Antikës e as i Kohës së re nuk ka krijuar ndonjë shkencë që merret me studimin e biografive të individëve me titullin "Emrat e transmetuesve". Nga ana tjetër, muslimanët, në këtë fushë mjaft të rëndësishme kanë përmbledhur më se 500 000 biografi të transmetuesve.

Emri i transmetuesit numri i haditheve viti i vdekjes

1. Ebu Hurejre	5347	682
2. Abdullah bin Abbas	2660	691
3. Aisheja r.a.	2210	681
4. Abdullah bin Omer	1630	696
5. Xhabir bin Abdullah	1560	701
6. Enes bin Malik	1286	716
7. Ebu Said el-Hudrij	1170	697

Historia e tabi'inëve të cilët ishin nxënës të as'habëve, fillon afro 90 vjet pas vdekjes së Pejgamberit a.s. Disa prej tyre ishin të lindur në kohën e tij, por nuk patën mundësi ta shohin dhe të kenë përfiturar diçka nga bisedat me të. Përmbledhësit e haditheve dhe jetëshkruesit, po ashtu e regjistruan edhe jetën e tabi'inëve si dhe kontributin e tyre ndaj Islamit.

Në bazë të urdhrit të Pejgamberit a.s.: "*Përcillni prej meje gjithçka që dëgjoni, ata që janë të pranishëm le t'i lajmërojnë ata që s'janë!*", as'habët e Pejgamberit a.s. ua mësonin (atë që e kishin mësuar prej Muhammedit a.s.) fëmijëve të vet, vëllezërve, farefisit si dhe atyre që sapo e kishin pranuar Islamin. Ky ka qenë aktiviteti kryesor i tyre brenda 24 orëve. Ata me kujdes të posaçëm mundoheshin të mbajnë mend gjithë atë që kishte të bëjë me të, e nga ana tjetër, të mos i ngjesin atij gjëra të rrejshme.

Është fakt i ditur mirë se arabët kanë pasur aftësi të mëdha për të mbajtur mend. Ata kishin mundësi të mbajnë mend me mijëra poema dhe t'i recitonin ato pa asnjë shtrembërim më të vogël. Njeriu është një qenie e tillë ku çdo organ i tij tregon zhvillim të madh. Prandaj, as'habët dhe tabi'inët e bënë shprehje mbajtjen mend të haditheve dhe u shquan në këtë sferë. Ata mësonin një hadith me një të dëgjuar sikur fëmija kur e mëson "*Fatihane = Elhamdu lil-lahin*". Përmbledhësit e haditheve kanë mbajtur mend dhe kanë shënuar me qindra mijë hadithe prej Pejgamberit a.s.

Së pari Pejgamberi a.s. e ndaloi shënimin e haditheve që ato të mos përziheshin me ajetet e Kur'anit famëlart. Kur kaloi ky rrezik, regjistrimi i tyre filloi sërish. Më vonë, tubimi dhe shënimi i tyre tregoi një zhvillim të shpejtë.

Përmbledhja dhe shkrimi i haditheve kaloi nëpër tri faza. Në fazën e parë, hadithet i tubonin dijetarët që kishin njohuri për to. Kjo fazë zgjati deri në vitin 723 pas e. r. Në periudhën e dytë, dijetarët në qendrat e rëndësishme islame i tubonin hadithet që i posedonin banorët e atij qyteti. Kjo fazë zgjati 50 vjet.

Në fazën e tretë, të gjithë dijetarët islamë tubonin informata (të dhëna) për Muhammedin a.s. duke udhëtuar në vende të ndryshme. Për këtë qëllim u shkruan përmbledhje të mëdha, antologji dhe libra të shumtë. Kjo periudhë, e cila zgjati gjer në shek. X, është koha e dijetarëve dhe imamëve të hadithit. Imamët, si Muhammed bin Ismail Buhariu, Muslimi, Tirmidhiu, Ahmed bin Hambeli, të gjithë kanë jetuar në shek. III pas Muhammedit a.s.. Përveç Kur'anit, hadithet janë padyshim burimi më origjinal i të dhënave lidhur me jetën e Pejgamberit a.s..

Burimet e të dhënave për Pejgamberin a.s.

Më qëllim që të vlerësojmë se sa besnikërisht dhe me korrektësi është shënuar jeta e Pejgamberit a.s., do të japim një pasqyrë të burimeve lidhur me këtë.

1. Kur'ani famëljart: S'do mend se Kur'ani është burimi i të dhënave më të sigurta dhe më të sakta në lidhje me jetën e Pejgamberit a.s.. Kur'ani, me shkoqitje dhe precizitet të pashoq na lajmëron për jetën e tij si jetim, afërsinë e tij me Zotin, kushtet jetësore të tij pas pranimit të *vahjit* (shpalljes), mënyrat si vinte shpallja, vështirësitë që i përjetoj gjatë përcjelljes së mesazhit, për shpërnguljen (*hixhretin*) prej Mekke në Medine, për luftërat që i zhvilloi si dhe për sjelljet e tij..

2. Përmbledhjet e haditheve: Me qindra mijë hadithe që kanë të bëjnë me jetën, fjalët dhe veprat e Muhammedit a.s. janë të shënuara në këto libra. Prej këtyre, në veçanti gjashtë konsiderohen si më autoritativë *el-Kutub es-Sitteh*. Pas *El-Kutubu es-Sitteh* vijnë *musnedet*. Prej tyre më i njohuri është *Musnedi* gjashtëvëllimor i Ahmed ibën Hanbelit. Kjo vepër përmban hadithe që i përcjellin (transmetojnë) as'habë të ndryshëm. Këta libra të parë të shkruar në këtë lëmi, gojarisht i kanë transmetuar qindra dhe mijëra nxënës prej mësuesve të vet. Këta nxënës nuk kanë lënë në tekstet (e haditheve) asnjë fjalë ose shprehje të dyshimtë.

Po ashtu, prej burimeve të para të haditheve që i posedojmë është edhe *Muvetta'* (Përmbledhja) e Imam Malikut. Këtë libër drejtpërdrejt prej autorit e kanë dëgjuar gjashtëqind nxënës. Ndër ta ka pasur halifë, guvernatorë, dijetarë, juristë, njerëz të devotshëm si dhe pjesëtarë nga inteligjencia e asaj kohe.

Veprë *Sahihul-Buhari* të Muhammed ibën Ismail Buhariut, nga njëri prej nxënësve të tij (Imam Firebriut) e kanë dëgjuar dhe mësuar gjashtëdhjetë mijë nxënës. Shembuj të këtillë kemi me qindra dhe mijëra. Një kujdes i këtillë asnjëherë nuk i është kushtuar detajeve të jetës së ndonjë personi tjetër.

3. Kronikat e luftërave: Këto vepra rrëfejnë për betejat që i ka zhvilluar Muhammedi a.s.. Më e vjetra dhe më e njohura është kronika luftarake e Urve ibën Zubejrit, Ajde Zuhriut, Ibën Is'hakut dhe Vakidiut.

4. Veprat e historisë islame: Këta janë libra të cilët në tërësi e përcjellin historinë islame. Vepra më autentike, që më detajisht përshkruan dhe që është më voluminoze, është përmbledhja *Fletushkat* e Ibën Sa'dit. Po ashtu, janë të njohura *Historia e vogël dhe e madhe* e Buhariut, si dhe *Historia* e Ibën ebi Hejthume Bagdadiut.

5. Librat dëshmues. Këta libra trajtojnë *mu'xhizet* (mrekullitë) e Muhammedit a.s. dhe shenjat që tregojnë pejgamberinë e tij. *Dëshmitë e pejgamberisë* (*Delailu'n-nubuvveh*) e Ibni Kutejbes, e Bejhekiut, e Ebu Nuajm Isfahanit dhe shumë të tjera, janë të këtij lloji. Ndër këta libra më i njohur është libri *Veçoritë e mëdha* (*El-Hasaisu'l-Kubra*) i Xhelaluddin Sujutiut.

6. Librat përshkrues: Këta i përshkruajnë karakteristikat fizike të Pejgamberit a.s. , moralin e tij, shprehjet dhe vitytet e tij, preokupimin e tij gjatë ditës dhe natës, etj. Libri *Pamja e Pejgamberit* i Mustagfiriut dhe *Çelësi i lumturisë* i Nexhmuddin Firuz Abadiut janë të këtij tipi. I pari dhe më kryesori i këtij zhanri është *Libri i karakteristikave* (*Kitabu'sh-shemail*) i Hafidh Tirmidhiut. Dijetarët e famshëm i kanë bërë shtesa dhe

sqarime këtij libri dhe duke u bazuar në të kanë përpiluar libra të rinj. I famshmi *Libri i shërimit (Kitabu 'sh-shifa)* i Kadi Ijadiut është njëri prej tyre.

Sa për të dhënë një pasqyrë rreth asaj se si muslimanët i kanë regjistruar karakteristikat e Pejgamberit a.s. dhe si i kanë përmbledhur të gjitha të dhënat rreth tij - të mëdha e të vogla, do të japim treguesin (indeksin) e librit të Tirmidhiut:

1. Të dhënat për natyrën dhe pamjen e Pejgamberit a.s.
2. Forma e flokëve të tij
3. Të shëtimit të tij
4. Flokët e tij të thinjura
5. Mënyra e shikimit
6. Rrobat e tij
7. Mënyra e jetesës
8. Këpucët - nallet
9. Unaza e tij
10. Shpata e tij
11. Armët e tij
12. Mburoja e tij
13. Çallma e tij
14. Mënyra e veshjes
15. Mënyra e të ecurit
16. Si e ka mbuluar kokën
17. Si rrinte ulur
18. Si flente; jastëku i tij
19. Si është mbështetur dhe si e ka përmbajtur veten
20. Si ushqehet
21. Buka e tij
22. Ushqimi
23. Abdesti
24. Ç'këndonte para dhe pas buke
25. Gota e tij
26. Frutat me të cilat ushqehet
27. Pijet dhe si i ka pirë ato
28. Përdorimi i aromave të këndshme
29. Mënyra e të folurit
30. Si i ka recituar vargjet
31. Biseda e natës dhe rrëfimet e tij
32. Gjumi i tij
33. Ibadeti
34. Buzëqeshja dhe të qeshurit
35. Shakatë
36. Namazi i sabahut
37. Namazet nafile të përditshme
38. Agjërimi
39. Të kënduarit e Kur'anit
40. Të qajturit dhe respekti
41. Shtrati i tij
42. Modestia

43. Morali i tij
44. Emrat e tij fisnikë
45. Marrëdhëniet e tij shoqërore
46. Moshë e tij
47. Vdekja e tij
48. Trashëgimia

Këto janë karakteristikat e jetës së tij private. Për jetën e Muhammedit a.s. dihet në detaje; dihet për jetën e tij me anëtarët e familjes në shtëpi, me as'habët si dhe me shokët e tij jashtë. Çdo punë që e ka punuar ai është shndritëse. Edhe gratë, edhe as'habët e tij tregojnë për gjithë atë që e kanë dëgjuar dhe që e kanë parë. Për më tepër, disa prej as'habëve që ishin pa kulm mbi kokë jetonin në një pjesë të xhamisë të quajtur "*Sofa*". Këta persona të quajtur "*As'habu-s-Safa*", nuk lanë asnjë fjalë, bisedë dhe vepër të tij e të mos ua përcillnin të tjerëve me besnikëri. Njëri prej tyre ishte edhe Ebu Hurejreja i cili e transmeton numrin më të madh të haditheve.

Ç'thanë kundërshtarët e tij?

Mund të themi se këta që i përcollën të gjitha këto të dhëna për Pejamberin a.s. kanë qenë njerëz të besueshëm që e donin dhe e respektonin atë. Mirëpo, ai gjithashtu ka pasur edhe kundërshtarët e vet. Dyzet vitet e para të jetës së tij i kaloi në mesin e jobesimtarëve, e sidomos trembëdhjetë vjetët ndërmjet fillimit të jetës së tij si pejgamber dhe shpërnguljes (*hixhretit*) ai i kaloi në mesin e armiqve të përbetuar. Të verbuar nga drita e tij dhe ziliqarë për shkak të shkëlqesisë së personalitetit të tij, kundërshtarët me shekuj të tërë i gjurmojnë të metat e tij, por nuk kanë gjetur asnjë të tillë dhe si përfundim, përkundër vetvetes, me përkushtim dhe respekt flasin për të. Edhe pse orientalistët e krishterë fanatikë, jetën e vet ia kanë kushtuar studimit të kujdesshëm të biografisë së Muhammedit a.s. dhe zbulimit të të metave të tij, prapëseprapë ata nuk mund ta fshehin admirimin (dashurinë) për kujdesin e madh që muslimanët ia kanë kushtuar regjistrimit të jetës së tij.

Para pejgamberisë, Muhammedi a.s. dyzet vjet jetoj në mesin e idhujtarëve (*mushrikëve*). Ai jetoj me ta në periudha të ndryshme të jetës së vet. Me ta është shoqëruar, ka biseduar, është mahitur, ka bërë tregti me ta, ka marrë pjesë në punët dhe luftërat që i kanë zhvilluar ata, ka ndërmjetësuar në mosmarrëveshjet që i kishin etj. Nga të gjitha këto sprova të ashpra, ai doli i pastër dhe ngadhënjimtar, e aq më tepër e quajtën edhe "Besnik" (*El-Emin*). Gjatë pejgamberisë, edhe ata që e kundërshtonin rreptë filluan t'i besojnë pa kurrfarë kushti dhe ia linin në besim pasurinë që e posedonin. Përkundër kësaj, ata në çdo mënyrë dhe me të gjitha forcat mundoheshin ta pengojnë misonin e tij, e bojkotonin atë, gjithnjë e më tepër ia shtonin pengesat në rrugën e tij, e fyenin, e gjuanin me gurë, fshehurazi u përbetuan se do ta vrasin, e përqeshnin etj. por, kur është fjala për sjelljen e tij, kurrë nuk kanë dyshuar në të. Kurrë nuk u ka dhënë shkas që ta quanin gënjeshtar. Madje edhe armikut të përbetuar të Pejgamberit a.s., Ebu xhehlit, nuk i ndihmoi thënia: "*O Muhammed, unë nuk të quaj gënjeshtar, por nuk jam në gjendje t'i besoj misonit dhe thirrjes sate*".

Një armik tjetër i ashpër, Ebu Suffjani, duke iu përgjigjur pyetjeve të parashtruara nga perandori bizantin, Herakliti, në lidhje me Muhammedin a.s., e njohu shkëlqesinë, fisnikërinë, ndershmërinë dhe trimërinë e tij.¹⁰

Njëherë Muhammedi a.s. i tuboi të afërmit dhe fisin e tij në kodrën Safa për t'i thirrë në Islam dhe i pyeti: "*O kurejshë, sikur t'ju thoja se një ushtri vjen pas kësaj kodre, a do të më kishit besuar?*".

Ata, njëzërit duke vërtetuar ndershmërinë e tij iu përgjigjën:

"*Po, gjithsesi. Ne asnjëherë nuk kemi dëgjuar gënjeshtër prej teje*". Shembuj të këtillë kemi shumë.

Në një konferencë me titull "*Islami*" R. Basworth Smith nga "British Trinity College" duke krahasuar jetën e Jezusit dhe Muhammedit a.s. tha: "Ne shumë pak dimë për jetën e Jezusit. Atë që e dimë në lidhje me të është e kufizuar vetëm në një pjesë të vogël të periudhave të jetës së tij. Kemi të dhëna për tri vitet e fundit të jetës së tij, por kush ka mundësi ta ngrejë perden nga tridhjetë vitet e kaluara të jetës së tij të cilat ishin prelud dhe parapërgatitje e këtyre tri viteve të fundit. Ai zgjoi nga gjumi i thellë një të tretën e njerëzimit. Ndoshta, thotë autori, ai është më i gjallë se unë; shëmbëlltyra e tij ekziston, por prapëseprapë ai është larg, sepse ne thuajse s'dimë asgjë për periudhat e ndryshme të jetës së tij. Ç'dimë ne për nënën e Mesihut? Çfarë të dhëna kemi për familjen e tij, për jetën e tij në shtëpi, për shokët e tij të parë (*havarijjunët*)? Si i ka trajtuar ata? Si filloi ta predikojë fenë e tij në popull? Në lidhje me këtë kemi pyetje të shumta të rëndësishme, të cilave askush nuk ka fuqi që ndonjëherë t'u përgjigjet.

Sa i përket Muhammedit a.s., rasti i tij është krejtësisht tjetër. Asgjë prej jetës së tij nuk ka mbetur sekrete, apo e fshehur nën velin e historisë.

Për jetën e Muhammedit a.s. njerëzimi di më tepër, di për çdo periudhë të jetës së tij. Për jetën e tij dihet më tepër sesa p.sh për jetën e Luterit ose për atë të poetit Milton. Me të vërtetë në Islam gjithçka është e qartë dhe e pastër. Rrezet e diellit arrijnë anekënd, ndriçojnë çdo gjë me qartësi të përkryer. Ka shumë personalitete të tilla, ku disa gjëra në lidhje me ta do të mbeten përgjithmonë mister i pazgjidhur, por, me Muhammedin a.s. nuk është kështu. Rrëfimi për jetën e tij është i njohur në detaje, duke filluar që nga fëmijëria dhe rinia e tij. Ne dimë për marrëdhëniet e tij me popullin, për mendimet e para të tij, për fillimin e shpalljes si dhe thirrjen e tij në Islam. Ai është i pashoqi. Ai ka një shpirt që mahnit dhe që është përplot admirim ndaj urdhërave të Zotit xh.sh. Muhammedi a.s. asnjëherë nuk ka pretenduar se është larg dobësive njerëzore e ky është argumenti më i mirë për shkëlqesinë e tij".

Sipas Gibbonit, "Muhammedi a.s. më së pari e thirri në Islam familjen e tij të ngushtë, që e njihte atë më së miri. Ai ishte i suksesshëm në sprovimin e rëndë dhe asnjë peygamber i mëhershëm në këtë aspekt nuk mund të krahasohet me Muhammedin a.s. Fati i peygamberisë u ndryshua me Muhammedin a.s.. Përfundojmë se Muhammedi a.s. edhe me anë të ngjadhënjimit të misionit dallohet prej peygamberëve të tjerë. Ata që nuk e duan Muhammedin", thotë Gibboni, "janë ata që nuk e njohin atë si duhet".

Viggensi i cili shkroi një libër rreth Muhammedit a.s. e bën këtë krahasim: "Kur armiqtë e Jezusit e zunë atë që ta çojnë ta kryqëzojnë, havarijjunët u shpërndanë dhe humbën, e tradhtuan dhe e lanë të vetëm. Ata ngurruan t'ia shtrijnë dorën e ndihmës

¹⁰ Buhariu, libri 1, kreu 6.

pejgamberit të tyre kundër armiqve të tij. Nga ana tjetër, as'habët e Pejgamberit a.s. bashkoheshin si fortifikatë rreth tij kur ai sulmohej. Ata e mbronin duke rrezikuar edhe jetën, kështu që të tillët qenë në gjendje të ngadhënjejnë mbi armikun”.

Në të vërtetë, muslimanët në betejën e Uhudit u tërhoqën dhe u shpërndanë. Në lidhje me këtë, Pejgamberi a.s. bërtiti: "Ku janë heronjtë?". Shtatë trima prej ensarëve (medinasve), kërcyen përpara, duke e mbrojtur atë me gjokset dhe duart e veta nga gjuajtjet e shigjetave dhe të shpatave të drejtuara nga ai. Ata e mbronin Pejgamberin e tyre dhe me gjithë qejf e dhuronin jetën, duke u bërë kështu *shëhidë* (martirë).

Sa për ta ilustruar besimin e përkushtimin ndaj Pejgamberit a.s. dhe trimërinë e një gruaje, po e japim këtë ngjarje e cila gjithashtu ndodhi në Uhud.

Ditën e Uhudit, në Medine u përhap lajmi se Muhammedi a.s. ka rënë shëhid. Gratë nxituan kah Uhudi. Sumejra, e bija e Kajsit, prej ensarëve, pyeti: "Si është Pejgamberi? A është mirë?" Në atë kohë mori vesh për vdekjen e babait, vëllait dhe burrit të saj. Lidhur me këtë, ajo tha: "Falë Zotit që qenka mirë!", e pastaj shtoi: "Ju lutem, ma tregoni, dua ta shoh!". Më në fund e dërguan te Pejgamberi a.s. Kur ajo e pa, e kapi për skajin e gunës dhe i tha: "O i dërguari i Zotit, më i dashuri se babai dhe nëna ime! Meqë ti je gjallë, të gjitha këto të këqija s'janë gjë për mua".

KREU III

Muhammedi a.s. - shembëlltyrë dhe udhëheqës suprem

Muhammedi a.s. është shembull i përkryer për besimtarët në pikëpamje të besimit, devotshmërisë, sjelljes dhe bujarisë. Në Kur'anin famëlartë thuhet; "*Ju e keni shembullin më të lartë në të Dërguarin e All-llahut*".¹¹

Si përfundim i diskutimit tonë në lidhje me këtë aspekt, mund të themi këtë:

Muhammedi a.s. është personalitet historik, detajet e jetës së të cilit qartë janë regjistruar nga historia. Burime të ndryshme, duke filluar me Kur'anin, në tërësi e kanë shënuar jetën e tij me të gjitha veçoritë pa kurrfarë lëshimi. Të dhënat që i kemi për të, na mësojnë se ai ka qenë person i pakrahasueshëm, ashtu që edhe miku edhe armiku me respekt flasin për personalitetin e tij superior. Për këtë arsye feja islame posedon tri aspekte të denja për respekt (shqyrtim):

a) Pejgamberi i cili e përcolli mesazhin islam, është person me sjellje ideale dhe gjykime të pastra, ashtu që mund të themi se akoma është gjallë. Siç sqaruam edhe më parë, njohuritë tona rreth pejgamberëve më të hershëm, janë fragmentare dhe joreale.

b) Kur'anin famëlart - burimin kryesor të Islamit - e kemi në duart tona si udhërrëfyes të drejtpërdrejtë dhe të përhershëm. Asnjë shkronjë, asnjë fjalë e tij nuk ka pësuar ndryshim.

c) Kur'ani famëlart i është shpallur tërë njerëzimit dhe vlenë për të gjitha kohët. Mësimet - këshillat e tij, janë të freskëta dhe aktuale sikur të jenë shpallur sot.

Nuk ka mundësi që në këtë kohë të hiqet hija e errët e historisë që ka rënë mbi Torën, Psalmet ose mbi Dhiatën e Re. Gjatë shekujve në vijim këta libra janë keqpërdorur, janë shtrembëruar, është humbur respekti që duhet t'i kushtohet një feje ose një libri hyjnor. Ne besojmë se origjinalet e tyre janë Libra të Vërtetë të shpallur nga All-llahu xh.sh. Sidoqoftë, këto origjinale kanë hasur në një fat jo të mirë, siç thamë edhe më parë, dhe kanë humbur nën pluhurin e grumbulluar të kohës. Vlefshmëria e tyre ka përfunduar me ardhjen e Kur'anit, andaj s'kemi nevojë më për to.

Tani le t'i qasemi aspektit praktik të jetës së Muhammedit a.s. Ky aspekt është aq ndriçues, saqë nëse mendojmë pak më kthjellët do të kuptojmë më mirë pse ai qe pejgamberi i fundit.

Muhammedi a.s. është person që i është nënshtuar urdhrave të Kur'anit - libër ky që iu shpall prej All-llahut xh.sh. përmes Xhibrilit a.s. te i tërë njerëzimi - në mënyrë complete dhe të përpiktë. Askush nuk e ka kuptuar Fjalën e Zotit më mirë se ai, s'ka njeri që i është nënshtuar dhe që e ka zbatuar Kur'anin më mirë se ai. All-llahu i Lartmadhëruar i përcaktoi parimet të cilave Muhammedi a.s. duhej t'u përmbahej. Më vonë, varësisht se kur shpalleshin, ai i zbatonte me të gjitha mundësitë e veta dhe asnjëherë nuk dilte jashtë kornizave të këtyre parimeve.

¹¹ Kur'ani, el-Ahzab:21.

Shembëlltyrë në besim

Muhammed Mustafaja bindshëm besoi vetëm në një Zot dhe u shpalli luftë idhujve dhe besimeve të kota që ishin në kundërshtim me këtë parim. Edhe para pejgamberisë asnjëherë nuk u është lutur idhujve e as që ka kërkuar ndihmë prej tyre, sepse ka qenë i zgjedhur t'i lirojë njerëzit prej iluzioneve dhe t'i drejtojë kah besimi në Njeshmërinë e Zotit. Ai tanimë ishte thellë i bindur në ajetin kur'anor: "*Ne me madhërinë tonë e shpallëm Kur'anin dhe ne gjithsesi jemi mbrojtës të tij*"¹² dhe me këtë bindje ecte me vendosmëri të paepur. Ai vazhdimisht i thirrte në Islam shpifësit dhe fyerësit, falte namaz dhe lexonte Kur'an në Qabe, në mesin e sulmuesve duke mos ngurruar aspak.

Në fjalët e njerëzve: "*Ndërpreje (thirrjen), ne do të të japim ç'të duash!*", ai u përgjigjej: "*Betohem në Zotin se nuk do të largohem nga kjo rrugë edhe sikur diellin të ma vinit në krahun e djathtë e hënën në të majtin*" - këto fjalë janë ilustrimi më i mirë i vendosshmërisë dhe besimit të tij.

Ai ka pasur një besim dhe bindje të plotë në Zotin xh.sh., gjithmonë ka qenë i bindur në ndihmën e Tij. Gjatë shpërnguljes (*hixhretit*) së bashku me Ebu Bekrin, armiq të i ndoqën, e ata u strehuan në shpellën Thevr. Ebu Bekri në atë rast u shqetësua dhe tha: "*I Dërguar i Zotit, ata janë shumë afër!*" Muhammedi a.s. me qetësi të plotë i tha: "*...mos u pikëllo (friko). All-llahu është me ne!*"¹³ dhe normalisht, vrasësit dhe gjakpirësit u kthyen pa i parë ata.

Më vonë, kur erdhi koha që të ndeshet me armiq të në Bedër, natën e kaloi duke iu lutur Zotit dhe duke qarë: "*Zoti im, nëse sot humbin betejën ky grusht njerëzish, nuk do të ketë askush në sipërfaqen e tokës që të të adhurojë*".

Kur u hap hendeku për mbrojtjen e Medinës nga forcat e armikut, ai me duart e tij të bekuara theu një gurë të cilin nuk mund ta thente askush tjetër, duke deklaruar se ai e ka parë pallatin e bizantinasve në sulmin e parë, të Persisë në të dytin dhe të Jemenit në të tretin.

I Dërguari i All-llahut kështu e shihte ardhmërinë e ndritshme të Islamit, duke u sjellur muslimanëve lajme të mira se këto territore do të jenë të çliruara. Këto fjalë ishin të shqiptuara kur Islamit dhe muslimanëve u kanosej rreziku i shfarosjes. Në të vërtetë, vetëm Muhammedi a.s., ka mund të japë një deklaratë të tillë. Me të vërtetë, vështirë është të gjendet një shembull më i mirë i besimit, vendosshmërisë dhe qëndrueshmërisë.

Shembëlltyrë në adhurim

Muhammedi, paqja dhe mëshira qofshin mbi të!, pikësëpari vetë personalisht në mënyrën më të mirë e ka kryer atë të cilën ua përcillte të tjerëve. Ai në këtë aspekt paraqet një shembull të përsosur për muslimanët.

Gjëja e parë që e kërkoi prej njerëzve ishte që ta njohin Zotin dhe vetëm atë ta adhurojnë. Zemra e tij ishte përplot me dashuri ndaj Zotit, kur kujtonte mirësinë dhe

¹² Kur'ani, el-Hixhr:9.

¹³ Kur'ani, et-Teubeh:40.

mëshirën e Tij, zemra e Pejgamberit rrënqethej. Si rrjedhojë e kësaj, jeta e tij u bë model për ata robër (*ibad*) që besuan, të cilët Zoti kështu i cilëson: "*Për ata që All-llahun e përmendin me përkujtim kur janë në këmbë, kur janë ulur, kur janë të shtrirë...*"¹⁴

Siç pohon Aisheja r. a., Pejgamberi a.s. vazhdimisht i është lutur Zotit dhe në asnjë moment nuk ia ka lejuar vetvetes të bëhet negligjent në lidhje me këtë. Edhe pse muslimanët ishin të kënaqur me kryerjen e pesë kohëve të obligueshme të namazit gjatë ditës, Pejgamberi a.s. falte pesëdhjetë - gjashtëdhjetë reqate nafile në ditë. Këmbët e tij ënjteshin duke ndenjtur deri në namazin e sabahut, të cilin e kryente me kënaqësi të madhe. Lidhur me këtë, Aisheja r. a. e pyeti: "*O i Dërguar i All-llahut, All-llahu t'i ka falur të gjitha mëkatet e së kaluarës dhe të së ardhmes, pra pse mundohesh kaq shumë, pse e lodhë veten?*", Pejgamberi a.s. u përgjigj: "*A të mos bëhem qenie falënderuese e Zotit?*".

Për muslimanët agjërim i obligueshëm është vetëm agjërimi i muajit të Ramazanit. Por, nuk ka pasur muaj ose javë në të cilat Pejgamberi a.s. nuk ka agjëruar. Sipas Aishes r.a.: "*Pejgamberi a.s. vazhdimisht agjëronte saqë ne mendonim se asnjëherë nuk e prishë atë*". Ai agjëronte në dy muajt që vinin njëri pas tjetrit - Sha'ban dhe Ramazan, gjithashtu agjëronte ditën e 13, 14, 15 të çdo muaji si dhe gjashtë ditët e para të Shevvalit. E këtillë ka qenë jeta e tij lidhur me ibadetet.

Shembëlltëri në moral

Muhammedi a.s. është simbol i moralit dhe për këtë arsye i është dhuruar prej Zotit sjellje e pakrahasueshme. Në Kur'anin famëlart thuhet: "*Dhe se ti, pa dyshim, do të kesh shpërblim të pandërprerë! Vërtet, ti je në një shkallë të lartë të moralit!*"¹⁵ Në të vërtetë, sipas pohimit të Aishes r.a., morali i tij ishte Kur'ani. E themi këtë sepse çdo vepër e tij ka qenë e bazuar në Kur'anin famëlart.

Për shembull, parimi që bazën e vet e gjenë në ajetin e ndershëm: "*...pse po e thoni atë që nuk e punoni?*"¹⁶ - është rregull i shkëlqyeshëm i etikës. Islami ka urdhëruar që fjalët dhe veprat, pamja e jashtme si dhe besimi i brendshëm (jeta private) e njerëzve, patjetër duhet të përputhen njëra me tjetrën. E kundërta e kësaj do të konsiderohej e papëlqyeshme dhe rreptësisht e gjykuar. Pejgamberi i All-llahut e ka zbatuar këtë rregull me përpikëri, duke iu shmangur në jetën e vet gjithë asaj që mund të bëhej shkak për dyshim në mendjen e njerëzve.

Njeriun nuk mund askush ta njohë më mirë sesa gruaja e vet. Sa të sinqerta dhe bindëse janë dëshmitë e grave të Pejgamberit a.s.! Qysh prej pranimit të parë të shpalljes, Hatixheja e ngushëlloi Pejgamberin a.s. me këto fjalë:

"*Zoti kurrë nuk do të lë të turpëroresh, sepse ti ke respekt për të drejtat e farefisit, shumë u ndihmon nevojtarëve, i përkrahë të shtypurit, i nderon mysafirët dhe u ndihmon atyre që janë në vështirësi*".

Ja se si Aisheja e përshkruan Muhammedin a. s.: "*Ai nuk e ka qortuar askënd, kurrë të keqen nuk e ka kthyer me të keqe, ua falte të tjerëve, ishte tolerant, asnjëherë nuk e ka kënaqur veten me hakmarrje, asnjëherë nuk i ka dëmtuar ndjenjat e shërbëtorit ose robit e*

¹⁴ Kur'ani, Alu Imran:191.

¹⁵ Kur'ani, el-Kalem:3-4.

¹⁶ Kur'ani, es-Saff:2.

as që i ka shqetësuar ndonjëherë shtazët. Atë që ka ardhur me ndonjë lutje tek ai, kurrë nuk e ka kthyer prapë". Në mesin e familjes së tij askush nuk e ka njohur jetën e Pejgamberit a.s. më mirë se Aliu r.a. Kjo sepse Aliu r.a. është rritur afër Pejgamberit a.s. dhe gjithmonë ka qenë me të. Për këtë arsye Aliu r.a. lidhur me Pejgamberin a.s. thotë: "*I dërguari i Allahut ishte gjithmonë i disponuar, fytyrëndritshëm dhe natyrëmirë, modest, kishte pamje të rëndomtë, i mëshirëshëm, zotëronte moral të lartë. Kurrë nuk ka pasur temperament dhune e as që ka qenë zemërgurë. Asnjëherë nuk ka përdorur fjalë të pakëndshme. Asnjëherë s'është mburrur me gabimet e njerëzve, nuk i ka zbuluar të metat e tyre...Nëse ndokush e ka pyetur diçka të pakëndshme, ai nuk përgjigjej, heshte duke e fshehur hidhërimin dhe duke u përmbajtur nga fjalët e rënda. Ata që e njihnin moralin e tij, mund t'ia qëllonin se ç'synonte me qëndrimin e vet". Ai ka jetuar për të mirën e njerëzimit. Ka qenë tepër i dëshpëruar kur dikush mbetej në zinxhirin e injorancës dhe mosbesimit. Në lidhje me këtë All-llahu xh.sh. thotë: "*Juve ju erdhi i Dërguari nga lloji juaj, atij i vie rëndë për vuajtjet tuaja, sepse është lakmues i rrugës së drejtë për ju, është i ndijshëm dhe i mëshirshëm për besimtarët".*¹⁷*

Ai ka qenë shumë i mëshirshëm dhe dashamir i qenieve njerëzore. Asnjëherë nuk e ka harruar e as që e ka lënë pas dore këtë parim, pa marrë parasysh momentet kritike dhe të rrezikshme. Shembulli më i mirë ngjau kur në Uhud u plagua dhe u përgjak fytyra e tij e ndershme nga armiqtë, e ai briti: "*Si mund të jetë i mbrojtur një popull që e sulmon Pejgamberin e ve? O Zot, të lutem udhëzoje popullin tim, sepse ata nuk dinë se ç'janë duke bërë!*". Dihet se Pejgamberi a.s. nuk i është hakmarrë askujt, duke ua falur atyre që ishin të ashpër ndaj tij, po bile edhe atyre që fshehtë u besatuan që ta vrasin.

Duke u kthyer nga beteja e Nexhdit u tërhoq të pushojë nën një dru. Ishte i vetëm, me të s'kishte askush. Në një moment u paraqit një beduin. E nxori shpatën dhe u bë gati që t'i binte Pejgamberit a.s. Kur i çeli sytë Pejgamberi a.s., shikimet e tyre u takuan. Beduini klithi: "*Tash kush do të të mbrojë prej duarve të mia?*" Pejgamberi ynë me bindje të thellë dhe zemër të fortë tha: "*All-llahu*". Beduini u trondit, filloi të dridhet dhe shpata i ra prej dore. Pejgamberi a.s. menjëherë e mori shpatën dhe tha: "*Tash ty kush do të të mbrojë prej meje?*". Beduini u përgjigj: "*Askush*". Pejgamberi a.s. shtoi: "*Duhet që të mësosh të bëhesh më i mëshirshëm. Mund të shkosh, unë ta fala*". Ky beduin, më vonë u bë musliman i mirë dhe i devotshëm.

Ditën e çlirimit të Mekkes, ai ua fali atyre që kundër Islamit i bënë të gjitha të këqijat që mund të paramendohen. Ditën e çlirimit, Pejgamberi a.s. iu drejtua atyre me këto fjalë: "*O kurejshë, ju mund të paramendoni se çdo të bëj me ju*". Ata thanë: "*Ti je vëlla dhe nip i ndershëm (fisnik)*". Muhammedi a.s. vazhdoi: "*Fjala ime për ju është e ngjashme me fjalën e Jusufit drejtuar vëllezërve të vet: 'Sot nuk ka qortim kundër njush. Nuk do të takoheni me krimin tuaj. Mund të shkoni, të gjithë jeni të lirë'*". Kush ishte në mesin e tyre? Armiqtë më gjakatarë të Islamit: Safvani dhe Omeri, të cilët u përbetuan se do ta vrasin Pejgamberin a.s.; Ikrime ibën Ebi Xhehli i cili e vrau motrën e Pejgamberit a.s., Zejneben; komandanti i ushtrisë armiqësore, Ebu Sufjani; Hindi, gruaja e Ebu Sufjanit, e cila me dhëmbët e saj të ashpër e copëtoi mëllçinë e xhaxhait të Muhammedit a.s. Hamzës; Vahshiu, robi etiopian, i cili sipas urdhërit të Hindit e vrau Hamzën, si dhe shumë të tjerë.

¹⁷ Kur'ani, Et-Teubeh:128.

Rasti provokues

Pas çlirimit të Mekkes, Vahshiu, etiopiani i cili e vrau Hamzën, hyri te Pejgamberi a.s. i frikësuar dhe i hutuar me qëllim që të kërkojë falje prej tij. Kur Pejgamberi a.s. e pa atë, e kapluan emocionet, por, si çdo herë, e përmbajti vetveten. Papritmas iu kujtua xhaxhai i tij i mbuluar me gjak, uli shikimin, rrodhën lotët prej syve të tij fisnikë. Rikujtoi krejt atë që kishte ndodhur. Mirëpo, edhe përskaj hidhërimit, ia fali Vahshiut me një kusht. I tha atij: *"Të lutem, nuk dua më të të shoh. Kur të shoh ty, e kujtoj xhaxhain tim i cili ra shehid dhe pikëllohem."*

Shembëlltyrë në bujari

Muhammedi a.s. ka qenë njeriu më bujar dhe më fisnik. Ai ishte kundër asaj që edhe një kafshatë t'i ofrohej (pa punë), nuk donte bile aspak të kishte pasuri më tepër se njerëzit e tjerë.

Duke i përshkruar besimtarët e vërtetë Zoti xh.sh. thotë: *"Dhe prej asaj që ne u kemi dhënë, ata japin (zeqat, sadaka etj)".*¹⁸

I Dërguari i All-llahut i ka përmbajtur të gjithë ata që kanë qenë bujarë. Prej fjalëve të Hatixhes: *"Ti gjithmonë u ndihmon nevojtarëve, punon shumë që Zoti të jetë i kënaqur, u ndihmon atyre që i ka goditur fatkeqësia, i mbron dhe kujdesesh për të varfërit"*, kuptojmë se ai ka qenë bujar dhe bëmires gjithherë, edhe para ardhjes së shpalljes. Ibën Abbasi thotë: *"Pejgamberi a.s. ishte më bujari ndër ne. Bujaria e tij vinte në shprehje posaçërisht gjatë muajit të Ramazanit"*. Rasti që vijon, të cilin e përcjell Ebu Dherri, qartë na tregon për synimet e tij të vërteta në këtë aspekt: *"Ishim duke ecur nëpër lagjet e Medinës. Në një çast u duk kodra e Uhudit. Pejgamberi a.s. më tha: "Ebu Dherr, sa do të isha i kënaqur sikur të kisha flori sa kodra e Uhudit dhe krejt këtë për tri ditë t'ua kisha ndarë të varfërve, duke mos lënë për vete asgjë pos një dinar për harxhime. Ah, sa do të isha i kënaqur!"*.

Këto nuk janë fjalë të kota e as ëndërra të sqimëta. Shumë njerëz japin premtime të këtij lloji, por premtimin e dhënë nuk e realizojnë dhe nuk janë në gjendje ta sakrifikojnë pasurinë e vet kur e lyp nevoja. Pejgamberi a.s. gjithmonë e ka aplikuar këtë parim gjatë jetës së vet. Ai ka qenë i sinqertë dhe çka ka thënë atë edhe e ka bërë.

Njëherë, prej Bahrejni arriti ar, argjend si dhe plaçka të tjera të luftës. Ai urdhëroi që kjo pasuri të deponohet në oborrin e Qabes. Një ditë ai priu në namazin e sabahut dhe pa lakminë e njerëzve ndaj pasurisë. Pasi e fali namazin, e thirri popullin dhe filloi të ndajë. Pasi e ndau tërë atë pasuri, shkundi rrobat dhe duart nga pluhuri, e pastaj u largua.

Një ditë, pas namazit të iqindisë, Pejgamberi a.s. shkoi drejt në shtëpi e kjo qe një gjë e pazakonshme për të. Menjëherë u kthye përsëri. Kjo ngjarje zgjoi kureshtjen te të afërmit e tij, të cilët e pyetën pse veproi ashtu. Ai u përgjigj:

"Gjatë namazit m'u kujtua se në shtëpi kam pak ar. U frikova që mos të më zërë nata para se t'ua kisha ndarë të varfërve, e kështu të më mbetej në shtëpi tërë natën".

¹⁸ Kur'ani, el-Bekarah:3.

Një herë tjetër, pasi u kthye në shtëpi, Pejgamberi a.s. disi s'ishte i disponuar. Kur e pyetën për shkakun tha: "*Ummi Seleme, këto shtatë dinarë që ata na i dërguan akoma janë nën sofë. Tani është mbrëmje. Nuk do të mund të gjejmë askënd që t'ia japim*".

Ai asnjëherë nuk ka qenë tepër i dhënë pas gjërave të kësaj bote. Kur e kaploi sëmundja e vdekjes, kur dhimbjet e etheve iu shtuan, atij iu kujtua se në shtëpi kishte pak flori. Menjëherë urdhëroi që të shpërndahet, duke thënë: "*Si mund që i Dërguari i All-llahut të takohet me Zotin e vet duke pasur flori në shtëpi?*".

Kur vdiq Pejgamberi a.s., në shtëpinë e tij nuk pati asgjë përveç një sasive të miellit prej tërshëre.

Ai çdokënd e ka urdhëruar të përgatitet për Ditën e Gjykimit. Ai ka qenë njeri i devotshëm, ka jetuar një jetë modeste. Asnjëherë nuk ka qenë lakmues (i pangopur). Nuk ka qenë grykës. Ç'është e vërteta, ai më tepër ka qenë i uritur sesa i ngopur.

Vajzën dhe nipat e tij i ka dashur shumë. Por, kjo dashuri nuk e ka shtyrë që vajzën e vet ta veshë me rroba të shtrenjta ose me stoli të vlefshme. Në një rast, Fatimja kishte vënë në qafë një qafore që ia kishte dhuruar burri i saj Aliu r.a. Kur e pa Pejgamberi a.s. i tha: "*Fatime, a dëshiron që populli të thotë se bija e Muhammedit ka varur një hallkë zjarri?*". Fatimja menjëherë e hoqi qaforen, e shiti dhe me ato para bleu një rob dhe e liroi.

Shembëlltyrë në drejtësi dhe barazi

Pejgamberi a.s. edhe pse ishte i besuar i Zotit, nuk i ka lejuar vetes kurrfarë privilegjesh, duke i përsëritur fjalët e Zotit: "*Unë jam vetëm njeri sikurse ju...*".¹⁹ Ai këtë parim sinqerisht e aplikoi gjatë tërë jetës së tij, duke mos i dhënë privilegj as vetvetes, as familjes dhe askujt tjetër. Ai punonte si edhe njerëzit e tjerë, bartte gurë gjatë meremetimit të Qabes, merrej me tregti, me shpatë në dorë e udhëhiqte luftën, me kazëm gërryente kanalën (hendekun) derisa i ënjteshin duart.

Gjatë një lufte, ai dhe as'habët e tij deshën të pjekin një dele. Njëri prej as'habëve tha: "*Unë do t'ia pres gërrmazin*", tjetri: "*Unë do ta rrjep*", i treti shtoi: "*Unë do ta përgatis*", në çka Pejgamberi a.s. u përgjigj: "*Unë do të mbledh drunj*". As'habët iu drejtuan atij: "*Ne do ta kryejmë pjesën tënde të punës, o i Dërguar i All-llahut*", Pejgamberi a.s. u përgjigj: "*Po, unë e di se ju do ta kryeni, por unë nuk dua që të jem në pozitë të privilegjuar ndaj jush, sepse All-llahu xh.sh. nuk do që ta shohë robin e vet të jetë në pozitë më të lartë në mesin e shokëve të vet*".

Fatimes, vajzës së tij të dashur, i ishin ënjtur duart nga bluarja e miellit me mullirin e dorës. Ishte e lodhur edhe ngase mbartte ujë mbi supë. Ajo e luti babain e vet për një shërbëtorë që t'i ndihmojë në punët e shtëpisë. Pejgamberi a.s. iu përgjigj: "*Fatime, akoma s'i kam përmbushur nevojat e as'habu-s-Sufasë, e si ta përmbush nevojën tënde?*". Në atë kohë, numri i robërve dhe i shërbëtorëve ishte i madh. Në një rast tjetër, vajzës së vet i tha: "*Bija ime, jetimat e shehidëve të Bedrit kanë më tepër nevojë për shërbëtorë sesa ti*".

Një ditë, një grua prej fisit Benu Mahzum, që rridhte prej një familjeje me famë, kishte vjedhur... I Dërguari i All-llahut ua tërhoqi vërejtjen atyre që deshën t'i falej gabimi gruas për shkak të statusit të saj të privilegjuar dhe tha: "*Shkaku i shkatërrimit të popujve të*

¹⁹ Kur'ani, el-Kehf:110.

mëparshëm ka qenë ky: toleranca ndaj njerëzve të pasur e me ndikim, duke mos i dënuar ata, e nga ana tjetër, duke i shypur të varfërit. Betohe në Zotin se edhe sikur Fatimja të kishte vjedhur diçka, edhe asaj do t'i ekzekutohej dënimi për vjedhje".

Raste dhe shembuj të këtyre në jetën e Muhammedit a.s. kemi shumë. Jeta e tij është sikur një pasqyrë. Nëse dikush shikon në të (jetën e Muhammedit a.s.) do ta shohë reflektimin e vet. Ka raste të ndryshme nga jeta e tij që secilit mund t'i shërbejë si udhëzim.

Jetimat mund të gjejnë ngushëllim në Muhammedin a.s. i cili edhe vetë mbeti jetim me vdekjen e babait, Abdullahut dhe nënës, Emine. Të rinjtë që ngadalë fillojnë të futen nën barrën e rëndë të jetës, patjetër duhet të shikojnë në Muhammedin a.s. i cili e siguronte ekzistencën duke i ruajtur kopetë e xhaxhait të vet, Ebu Talibit. Ai që merret me tregti, do të mësojë nga udhëtimet e tij me karavanet tregtare për në Siri. Ata që shpresojnë t'i ndihmojnë shoqërisë, t'i zgjidhin konfliktet shoqërore, duhet të shikojnë në mendjemprehtësinë që e tregoi gjatë vendosjes së Gurit të Zi në këndin e Qabes, në kohën kur mekkasit ishin gati ta shfarosnin njëri-tjetrin. Burrat mund të dëshmojnë dhe të marrin shembull nga jeta e pastër dhe modeste e tij me Hatixhen dhe Aishen; të marrin mirësjelljen, butësinë dhe dashurinë ndaj vajzës së tij, Fatime ez-Zehrasë, si dhe ndaj nipërve të vet, Hasanit dhe Husejnit. Luftëtarët që shpresojnë ta mbrojnë të vërtetën, ta përhapin virtytin dhe drejtësinë, të cilët nuk kanë ndihmës tjetër pos Zotit, mund të marrin mësim nga Pejgamberi a.s. të cilin idhujtarët e Mekkes e lanë të vetëm me Zotin. Por, ai në synimet e veta ishte këmbëngulës. Mësuesit dhe edukatorët mund të marrin shembull se si Pejgamberi a.s. i mësonte as'habët ditë e natë në Qabe dhe në Harem. I pasuri mund të përkujtojë se si Pejgamberi a.s. pas pushtimit të Arabisë jetoi një jetë modeste, të rëndomtë në mes të grabitqarëve dhe pasanikëve. Jetoi një jetë të tillë edhe pse ishte udhëheqës. Komandantët që duan të dalin ngadhënjimtarë nga beteja duhet ta çmojnë mirëkuptimin dhe trajtimin e Muhammedit a.s. ndaj armiqve të përbetuar të Mekkes. Të mundurit duhet të mendojnë rreth zgjuarsisë që e tregoi në betejën e Uhudit.

"Muhammedi nuk ka qenë baba i asnjërit prej burrave tuaj, por ai ishte i dërguar i All-llahut dhe vulë e të gjithë pejgamberëve".²⁰

Çdo qenie njerëzore lindet, jeton dhe vdes. Ky është ligj i pandryshueshëm, i caktuar nga All-llahu xh.sh. për të gjitha qeniet. All-llahu xh.sh. nuk e ka përjashtuar nga ky ligj as Pejgamberin e tij të dashur, të cilin e dërgoi mesazh për botat, kurse shpirtin e tij e ngriti në shoqërinë e engjëjve të mëdhenj.

Vdekja e tij tronditi pa masë as'habët. Kjo vdekje e la jetim tërë botën. Muslimanët janë ngushëlluar me trashëgiminë që e la ai pas vete – idealin islam. Ata gjejnë kënaqësinë përmes dritës së Kur'anit - Fjalës së All-llahut xh.sh. si dhe përmes haditheve të të dërguarit të tij.

²⁰ Kur'ani, el-Ahzab:40.

KREU IV

Rrëfimi për jetën e Pejgamberit a.s.

Pejgamberi a.s. u lind natën e dymbëdhjetë të muajit hixhrij Rebiu-l-evvel, në vitin 570 pas Isait a.s. Babai i tij rrjedh prej familjes Hashimite, fisit Kurejsh. Nëna e tij, Eminja, është me prejardhje prej fisit Zuhran. Gjyshi i tij, Abdul Muttalibi ishte kujdestar i Qabes, e ndërkohë edhe kryepari i fisit Kurejsh. Muhammedi a.s. nuk e ka parë babain e vet, sepse ai u sëmur dhe vdiq dy muaj para se të lindej ky. Vdiq duke u kthyer prej udhëtimit me një karvan tregtar nga Damasku.

Shtatë ditë më vonë, gjyshi i tij Abdul Muttalibi e emërtoi nipin e vet me emrin Muhammed. Nëna e tij Eminja ia vuri emrin Ahmed, Halimja prej fisit Benu Sa'd, është nënë prej gjirit e të Dërguarit të All-llahut dhe zë një vend të rëndësishëm në jetën e tij.

Nëna e tij vdiq kur Muhammedi a.s. kishte gjashtë vjet. Në atë kohë ajo ishte në moshën njëzetënjëvjeçare. Prej moshës gjashtëvjeçe e deri në atë tetëvjeçe për të u kujdes gjyshi i tij. Kur vdiq Abdul Muttalibi në moshën tetëdhjetëvjeçare, jetimin nën përkujdesjen e tij e mori Ebu Talibi, xhaxhai i tij. Ai përzemërsisht e pranoi djalin e vëllait të vet.

Prej këtu filloi një periudhë e re në jetën e Pejgamberit a.s. Kjo periudhë zgjati deri në moshën njëzetepesëvjeçare të tij. Gjatë kësaj kohe ai udhëtoi për në Siri dhe Jemen me karvane tregtare. Në të njëjtën periudhë mori pjesë në grupin që u formua për "largimin e vrazhdësisë - mizorisë në Mekke, për mbrojtjen e të dobtëve dhe për ruajtjen e të drejtave duke e aplikuar drejtësinë".

Në moshën tridhjetepesëvjeçare, ai u bë gjyqtar në mosmarrëveshjen e madhe që ndodhi në mesin e fisit Kurejsh lidhur me vendosjen e *Haxheru-l-evsedit* (Gurit të Zi) në vendin e vet gjatë meremetimit të Qabes.

Ai e ndërpreu grindjen dhe i pengoi mosmarrëveshjet e mëdha ndërfisnore. Ndërkohë, Alejhis-selami u bë person i respektuar dhe i dashur, i nderuar dhe njeri në të cilin të gjithë kishin besim. U quajt *Muhammedu-l-emin* (Muhammedi i besueshëm).

Në moshën njëzetepesëvjeçare, u martua me Hatixhen. Ajo ishte një vejushë pasanike dhe e bukur në moshën 39-40 vjeçare. I takonte një familjeje autoritative të Mekkes.

Hatixheja Muhammedit a.s. i lindi dy djem, Kasimin e Abdullahun dhe katër vajza: Zejneben, Rukajjen, Ummu Kulthumin dhe Fatimen. Fatimeja u lind kur Muhammedi a.s. kishte dyzet vjet, në kohën kur i erdhi shpallja e parë. Prej moshës njëzetepesëvjeçare e deri në vdekjen e Hatixhes, si dhe më vonë deri në moshën pesëdhjetëvjeçare, Muhammedi a.s. jetoi vetëm me një grua-Hatixhen. Martesa e tij me më shumë gra në dhjetë vjetët e fundit të jetës së tij, ka qenë pasojë e natyrës, rrethanave fetare, shoqërore, ekonomike dhe politike. Prej këtyre grave, Aisheja zë vend qëndror në jetën e Pejgamberit a.s.

Thirrja hyjnore

All-llahu i Gjithëfuqishëm e zgjodhi Muhammedin a.s. për peygamber kur ai kishte dyzet vjet. E vërteta hyjnore filloi t'i përcillet përmes Shpalljes me ndërmjetësimin e Xhibrilit. Kjo zgjati njëzet e tre vjet, deri në vdekjen e tij.

Shpallja e parë i erdhi një ditë kur ai ishte tërhequr në vetmi dhe meditonte duke iu lutur Zotit në shpellën Hira. Engjëlli e urdhëroi të lexojë. Ai u përgjigj: "*Unë nuk di të lexoj*". Ky ndërrim fjalësh u përsërit tri herë. Më në fund u shpallën ajetet që vijojnë: "*Lexo me emrin e Zotit tënd, i cili krijoi (çdo gjë). Krijoi njeriun prej një gjaku të ngjizur (në mitrën e nënës). Lexo se Zoti yt është më bujari! Ai që e mësoi (njeriun) të shkruajë me penë. I mësoi njeriut atë që nuk e dinte*".²¹

Thirrja fshehurazi

Thirrja në Islam filloi pas shpalljes së ajeteve të para të kaptinës *El-Muddethir*, por kjo thirrje në një periudhë prej tri vjetësh bëhej në mënyrë krejtësisht të fshehtë. Kësaj thirrjeje prej burrave iu përgjigj Ebu Bekri, prej fëmijëve Aliu, kurse prej robërve të liruar, Zejdi. Më vonë atyre iu bashkuan edhe pesë mekkas të tjerë. Muslimanët e parë u quajtën "Prijës të Islamit". Në periudhën prej tri vjetësh numri i muslimanëve arriti në tridhjetë. Ata faleshin, lexonin Kur'an dhe thirrnin në Islam fshehurazi.

Idhujtaria ishte e rrënjësuar te mekkasit; ata ishin të lidhur me besimin e vet përmes perit të qeseve (interesit). Përhapja e dritës së Islamit në Mekke, mekkasit i ndau në dy pjesë: ata që besuan në Njëshmërinë (*Tewhidin*) e Zotit dhe në peygamberinë e Muhammedit a.s., dhe ata që nuk i besuan. Besimtarët u quajtën "*mu'minun*", kurse mosbesimtarët "*mushrikun*". Nisi një luftë e rreptë ndërmjet këtyre dy grupeve. Idhujtarët ishin të fuqishëm dhe përbënin numrin më të madh të popullsisë, por ishin të prapambetur në moral dhe besim. Muslimanët në numër ishin të paktë, por të fortë në besim dhe virtyte.

Thirrja haptazi

Thirrja haptazi filloi pas shpalljes së këtyre ajeteve, katër vjet pas fillimit të shpalljes:

*"Publiko haptas atë për të cilën urdhërohesh, e hiq nga idhujtarët!"*²²

Peygamberi ynë shkante në Qabe, lexonte me zë ajetet kur'anore që i shpalleshin duke thirrur në Islam: "*O ju njerëz! Unë jam i Dërguar i All-llahut te të gjithë ju. All-llahu, që vetëm i Tij është sundimi i qiejve e i tokës, s'ka të adhuroar tjetër pos Tij; Ai jep jetë dhe Ai jep vdekje, pra besoni All-llahun dhe shpalljet e Tij, ndiqeni rrugën e Tij që ta gjeni të vërtetën*".²³

²¹ Kur'ani, el-Alak:1-5.

²² Kur'ani, el-Hixhr:94.

²³ Kur'ani; el-A'raf:158.

Përkundër tërbimit të idhujtarëve, numri i muslimanëve dalëngadalë filloi të rritet. Në vitin e shtatë, Islamin e pranuan Hamza, xhaxhai i Pejgamberit a.s. dhe Omeri. Një ditë para se Hamza ta pranonte Islamin numri i muslimanëve ishte 38. Hamza u bë i 39-ti, kurse Omeri r.a. i 40-ti.

Idhujtarët bëhen tepër agresivë

Kurejshët vazhdimisht dhe me të gjitha mënyrat shkonin duke i shtuar presionet kundër Pejgamberit a.s. dhe muslimanëve të parë, siç ishin përqeshja, fyerjet, torturat, bojkotet dhe më në fund sulmi ndaj vetë atyre.

Idhujtarët në fillim nuk e morën me seriozitet Muhammedin a.s.

Nuk e penguan thirrjen e tij, por talleshin me të dhe me muslimanët. Pikërisht për këtë shkak sjellja e tyre përshkruhet kështu në Kur'an: "*Mëkatarët ishin ata të cilët i përqeshnin ata që besuan dhe kur kalonin (besimtarët) pranë tyre (idhujtarëve), ata ia bënë me sy njëri-tjetrit*".²⁴ Kur u shpall ajeti: "*Ju dhe ajo që adhuroat ju pos All-llahut, do të jeni lëndë e Xhehennemit dhe keni për të hyrë në të*"²⁵, idhujtarët u tërbuan dhe filluan t'i fyejnë muslimanët. Këtu e tutje filloi periudha e fyerjeve dhe ashpërsive.

Idhujtarët më vonë e lutën Ebu Talibin, kryeparin e hashimitëve që ta pengojë Pejgamberin, djalin e vëllait të tij, nga fyerja e besimit dhe idhujve të tyre. Kur këto tentime dolën të pasuksesshme, ata provuan edhe te vetë Pejgamberi a.s., me ç'rast i thanë:

"O Muhammed, ti ke prejardhje dhe status të lartë, por ti e ke bërë atë që nuk e ka bërë askush prej arabëve deri më sot. Ti ke shkaktuar përçarje dhe ke nxitur grindje në mesin tonë. Nëse do pasuri, ne do të të bëjmë më pasanikun në fisin tonë. Nëse do fuqi, ne do të të zgjedhim për udheqës. Nëse mendon për martesë, do ta japim vajzën më fisnike, më të pastër dhe më të bukur në mesin e kurejshëve. Nëse të ka prekur e keqja e xhinëve, mund të të gjejmë shërim. Mund të flijojmë çdo gjë për ty, vetëm të heqësh dorë nga qëllimi yt dhe të mos na shqetësosh".

Pejgamberi a. s. u përgjigj:

"Nuk dua asgjë nga ajo që përmendët. Zoti im më ka dërguar te ju Pejgamber dhe më ka shpallur Librin. Unë ju lajmëroj për urdhëresat e Zotit të Lartmadhëruar drejtuar juve. Nëse besoni, do ta gjeni lumturinë në këtë dhe në botën tjetër. Unë do të duroj dhe do të pres që Zoti të vendosë mes nesh. Mos i adhuroni më idhujt, por adhurojeni Zotin Një!".

Ata u larguan duke pëshpëritur: "*Si mund një Zot ta udhëheqë tërë botën, kur 360 idhujt tanë nuk udhëheqin as Mekken?!"*.

²⁴ Kur'ani, el-Mutaffifin:29-30.

²⁵ Kur'ani, el-Enbija':98.

Torturat

Meqë bisedat e tyre me Ebu Talibin dhe me Pejgamberin a. s. nuk dhanë fryt, idhujtarët i filluan mundimet dhe torturimet ndaj muslimanëve. Ata ushtruan mundime të papara gjatë historisë, kundër të varfërve dhe të dobtëve, e veçanërisht kundër robërve. Ndër këto viktima ishin edhe Habbabi, Bilali, Ammari, Jasiri dhe Sumejja.

Habbabin, i cili ishte farkëtar e shtrinë në qymyrin e kuq dhe të nxehtë dhe e shtypnin në gjoks. Ai përpëlitej derisa qymyri shuhej deri në muzg.

Babait të Ammarit, Jasirit, të dy këmbët ia kishin lidhur për dy deve dhe çdonjëra prej tyre e tërhiqte në drejtim të kundërt. Sumejja e cila nuk u pajtua me vrasjen barbare të burrit të vet dhe e cila fliste kundër idhujtarëve, u vra nga njëri prej njerëzve të Ebu Xhehlit.

Ammari, babai dhe nëna e të cilit u vranë në një mënyrë të vrazhdë, nuk mundi t'i durojë mundimet dhe më në fund i tha fjalët që prej tij i kërkonin t'i thotë. Kur e liruan të shkojë, shkoi te Pejgamberi a.s. dhe me lot në sy i rrëfeu për rastin. Pejgamberi i All-llahut i tha: "*Nëse prapë të mendojnë, prapë thuaje të njëjtën që të mund të shpëtosh*".

Umejje ibën Halefi një ditë e shtriu robin e vet Bilall Habeshiun të zhveshur në rërë të nxehtë. Mbi gjoksin e tij vëndoi një gurë të madh dhe në këtë gjendje e la disa orë në diell, duke e munduar me qëllim që ta fyente Pejgamberin dhe ta braktiste Islamin. Një ditë tjetër ia lidhi fort duart dhe këmbët, në qafë i vuri një litar dhe ashtu të zhveshur nëpër rërën e nxehtë të Mekkes e tërhiqnin fëmijët. Përskaj këtyre kushteve, Bilalli gjysmë i vdekur, me shpinë të çjerrur, i mbuluar nga gjaku, vazhdoi të thotë: "*Një, Një* (All-llahu është Një, All-llahu është Një)".

Në fillim idhujtarët nuk guxonin t'i afroreshin të dërguarit të Zotit sepse frikësoheshin prej Hashimitëve si dhe prej Ebu Talibit, nën mbrojtjen e të cilit ishte ai. Ndërkohë ata filluan ta quajnë Pejgamberin të çmendur, fallxhor, poet, magjistar...e më në fund nuk ngurruan as nga sulmi fizik ndaj tij, duke e fyer, torturuar ashtu si ishte më keq. Rrugës nga ecte ai hidhnin ferra, mbi të gjuanin gjëra të ndyta dhe fëlliqësira, e lypnin derën e tij me gjak etj. Njëherë kur ai ishte duke u falur në haremin e Qabes, Ukbeja e sulmoi dhe u mundua ta mbyste, por atë e mbrojti Ebu Bekri.

Të këqijat e idhujtarëve gjithmonë shkonin duke u bërë më të padurueshme, duke e pamundësuar kështu qëndrimin e muslimanëve në Mekke.

Ankthet dhe vuajtjet

Si pasojë e kësaj që e thamë më lart, disa muslimanë dy herë me rradhë u shpërngulën në Etiopi, në vitin e pestë dhe të shtatë.

Në vitin e shtatë të periudhës mekkase, muslimanët ndodheshin të rrethuar nga mushrikët, e nga ana tjetër, përkrahjen e vetme e kishin në Ebu Talibin. Gjatë kësaj kohe muslimanët përjetuan ankthe nga më të vështirat. Ata vdisnin urie, sepse haptazi nuk mund të furnizoheshin me ushqim. Mundoheshin të mbijetojnë duke u ushqyer me lëvoret e drunjve dhe me kullosë. Nga kjo gjendje e bojkotit të përgjithshëm, më të rrezikuar ishin fëmijët të cilët po ashtu vdisnin urie. Ky bojkot zbutej në muajt kur të gjitha luftimet ishin

të ndaluara. Gjatë kësaj kohe Muhammedi a.s. mund ta kryente obligimin e tij në përhapjen e fesë Islame.

Në vitin e dhjetë ky bojkot i tmerrshëm u ndërpre dhe këto privime morën fund. Muslimanët u gëzuan me këtë, por ky gëzim nuk zgjati shumë. Ebu Talibi - i cili ishte këshilldhënës dhe mbrojtës i Muhammedit a.s. që prej kur ai kishte tetë vjet - vdiq. Vdekja e Ebu Talibit atë e dëshpëroi shumë. Tri ditë më vonë u shtua edhe një dëshpërim: vdiq nëna jonë - Hatixheja. Hatixheja ishte ndihmësja dhe shoqëruesja më e afërt gjatë tërë jetës së tij. Këto dy vdekje i dëshpëruan të gjithë muslimanët. Për këtë arsye, viti i dhjetë u quajt "*Senetu-l-huzni*" (Viti i dëshpërimit).

Ata që nuk e ndoqën dritën

Pas vdekjes së Hatixhes, Pejgamberi a.s. u largua nga Mekka për një kohë të caktuar. Ai shkoi në Taif me Zejdin dhe atje qëndroi dhjetë ditë. Ky udhëtim Pejgamberit a.s. nuk ia zbuti vuajtjet. Përkundrazi, gjërat që i përjetoi atje vetëm sa ia shtuan dëshpërimin.

Ata që e ndoqën dritën

Në këtë kohë, në vendin e quajtur Akabe, Pejgamberi a.s. lidhi marrëveshje me disa medinasë, të cilët e kishin vizituar Qaben disa herë. Në njërin prej këtyre takimeve të cilat u mbajtën në vitin e njëmbëdhjetë, përfaqësuesit e fiseve Evs dhe Hazrexh lidhën aleancë me Muhammedin a.s.. Ata gjithashtu prematuan se nuk do t'i përskruajnë shok Zotit, porse do t'i nënshtrohen Atij dhe se do ta dëgjojnë (respektojnë) Pejgamberin a.s.. Me këtë rast ata morën me vete një mësues që popullit të tyre t'ua mësonte Islamin.

Në Medine Islami filloi të përhapet me shpejtësi. Kjo e gëzonte tepër Pejgamberin a.s. Ndërkohë ngjau edhe një ndodhi e gëzueshme: udhëtimi në lartësitë qiellore - *Mi'raxhi*. Fama e Pejgamberit a.s. u rrit dhe arriti shkallët më të larta. Ai u gëzua për këtë, sepse këto grada askush s'i kishte arritur më parë.

Pas *Mi'raxhit*, në vitin e dymbëdhjetë të pejgamberisë, medinasit patën një takim të madh me Pejgamberin a.s. në kohën e Haxhit, përsëri në Akabe. Ata ia shtrinë dorën atij dhe lidhën aleancë (u besatuan) me të. Premtuan se do ta mbrojnë, se nëse paraqitet nevoja do të luftojnë edhe kundër arabëve dhe persianëve. Pas këtij takimi, Medineja u bë strehim i vërtetë për muslimanët.

Shpërngulja (*Hixhreti*)

Islami vazhdoi të përhapet edhe në Medine. Pejgamberi a.s. u lejoi as'habëve të cilët nuk mund t'i duronin mundimet dhe të këqijat e idhujtarëve të shkonin në Medine. Kështu, shpërngulja filloi në prill të vitit 622. Për një kohë të shkurtër gati të gjithë muslimanët u shpërngulën në Medine. Muslimanët e Mekkes të cilët e lanë tërë pasurinë e vet dhe çdo gjë që kishin për hir të Islamit dhe që me lejen e Pejgamberit a.s. u shpërngulën në Medine,

u quajtën "muhaxhirë", kurse muslimanët e Medinës të cilët u ndihmuan atyre u quajtën "ensarë". Pejgamberi a.s. akoma gjendej në Mekke. Shpërngulja e muslimanëve në Medine, shkaktoi tronditje të madhe te mekkasit. Ata u tubuan dhe vendosën ta zhdukin Muhammedin a.s., i cili sapo e mori vesh rrezikun, e thirri Aliun dhe i tha:

"Unë po e lëshoj Mekken. Nesër këto amanete jepju pronarëve të tyre! Pas meje eja dhe ti menjëherë, kurse sonte flij në shtratin tim!"

Pejgamberi a. s.pas kësaj u takua me Ebu Bekrin dhe u nisën së bashku. Hynë në një shpellë në kodrën Thevr. Mekkasit e ndoqën Pejgamberin a.s. dhe premtuan shpërblime të majme për atë që do ta mbyste. Por, Zoti i Gjithëfuqishëm e mbrojti të dërguarin e Vet nga sulmet e këtyre armiqve.

Largësia ndërmjet Mekkes dhe Medines merr 13 ditë udhëtim me deve. Pejgamberi a.s. dhe ithtarët e tij e kaluan atë rrugë për tetë ditë, duke arritur kështu në fshatin Kuba. Aty qëndruan dy javë. Një të premtjeje bashkë me Ebu Bekrin dhe me ata që kishin dalur për ta pritur shkoi në Medine. Namazin e xhumasë e falën rrugës me ç'rast Pejgamberi a.s. e mbajti ligjëratën (*hutben*) e xhumasë. Në Medine hynë pasdite. Medinasit e mirëpritën Pejgamberin a.s. me ç'rast u organizua një manifestim i madh.

Kjo ditë konsiderohet një pikë kthese në historinë botërore dhe si e tillë zë vend nderi në të. Në këtë mënyrë, filloi periudha dhjetëvjeçare e Muhammedit a.s. në Medine.

Periudha medinase (623-632)

Muhaxhirët dhe ensarët në Medine u vëllazëruan. Filloi ndërtimi i xhamisë së Medines. U nënshkrua marrëveshja qytetare me çifutët.

Mekkasit nuk i lanë muslimanët rehat edhe në Medine. Ata kohë pas kohe i sulmonin duke kërkuar raste për konflikte të reja. Betejat e Bedrit, Uhudit, Hendekut, vinin njëra pas tjetrës e nga ana tjetër, çifutët e Medines nuk pushuan së nxituri idhujtarët dhe të krishterët që jetonin jashtë Medines. Sulmet ndaj Islamit vinin njëra pas tjetrës. Të gjitha këto me ndihmën e Zotit u përballuan. Në vitin e gjashtë pas hixhretit u lidh marrëveshja e Hudejbisë me mekkasit. Kjo do të thotë njohje zyrtare e Islamit nga ana e mekkasve. Fama e Islamit në Gadishullin Arabik përhapej për çdo ditë.

Në vitin e shtatë hixhrij me qëllim të thirrjes në Islam u dërguan delegacione te perandori bizantin, te Husrau i Iranit, te Nexhashiu i Etiopisë, te prijësi i Egjiptit, te Amiri i Gassanidëve dhe te Meliku i Jemames.

Çlirimi i Mekkes

Mekka u çlirua në vitin e tetë hixhrij. Atëbotë ishujtarët definitivisht u mundën. Qabeja, e cila është simbol i besimit në Zotin Një, u pastrua prej idhujve. Idhujtaria mori fund. Qabeja u shpëtua, e me këtë u realizua edhe obligimi i parë dhe kryesor i Pejgamberit a.s.

Pas çlirimit të Mekkes, qendrat në të cilat tuboheshin armiqtë e Islamit, u çliruan një nga një. Në vitin e nëntë hixhrij, ekspedita e Tebukut kundër Bizantit - perandoria më e

fuqishme e asaj kohe - ia tregoi botës fuqinë islame. Fiset arabe filluan të dërgojnë përfaqësues të tyre në Medine, me qëllim që vullnetarisht njëri pas tjetrit ta pranojnë Islamin. Për këtë arsye ky vit u quajt "Viti i delegacioneve".

Haxhxi lamtumirës

Në vitin e nëntë hixhrij, u bë obligim haxhxi. Atë vit Ebu Bekri shkoi në Mekke si udhëheqës i haxhxit. Pejgamberi a.s. këtë obligim e kreu në vitin e dhjetë hixhrij. Ky haxhxi u quajt "Haxhxi lamtumirës", meqë Pejgamberi a.s. vdiq një vit më vonë. Ky ishte haxhxi i tij i parë dhe i fundit.

Kur u përhap lajmi se Pejgamberi a.s. do të shkojë në Mekke për ta kryer haxhxin, muslimanët nga të gjitha anët u mbledhën në Mekke. Pejgamberi a.s. u nis me 25 Dhul Ka'de në shoqërim të 40 000 vetave dhe në Mekke arriti dhjetë ditë më vonë, më 4 Dhul Hixhhe. Në Mine arriti ditën e tetë, kurse në Arafat të nëntën. Këtu ai, i hipur në deve, para 124 000 muslimanëve mbajti një fjalim të madh ku i shpjegoi parimet bazë të Islamit. Me këtë u rumbullakësua feja Islame. Me këtë rast u shpall edhe ajeti i fundit. Pas kësaj, Pejgamberi a.s. i kreu edhe konditat tjera të haxhxit dhe u kthye në Medine.

Pejgamberi a.s. u sëmur në muajin Sefer të vitit 11 pas hixhretit. Edhe pse i sëmurë, ai vazhdoi të shkojë në xhami. Kur iu keqësua sëmundja, detyrën e imamit ia besoi Ebu Bekrit. Doli dhe mori hallallëk me as'habët e tij. Pa marrë parasysh gjendjen e rëndë shëndetësore, ai edhe një herë i këshilloi ata duke i përkujtuar që pas vdekjes së tij të mos shqetësohen dhe fortë ta ruajnë vëllazërimin.

Ditën që do të vdiste, me ndihmën e Aliut dhe të Fatimes, doli ta falë namazin e sabahut. Pas namazit mbajti një fjalim të shkurtër, duke i këshilluar ata "*që t'i ikin idhujtarisë dhe që varrezat të mos i bëjnë faltore*".

Shpërngulja në amshueshmëri (vdekja)

I dërguari i All-llahut vdiq në dhomën e Aishes r. a. të hënën e parë të muajit Rebiu-l-evvel. U varros të mërkurën. Të afërmit e tij dhe Mekken në përgjithësi e kaploi pikëllimi. Muslimanët nuk mund të besonin se Pejgamberi a.s. kishte vdekur, kështu që disa hidhëroheshin me ata që e përmendnin vdekjen e tij.

Ebu Bekri e përmbajti veten. Ai hyri në dhomën e Aishes, ia zbuloi fytyrën Pejgamberit a.s., e puthi në ballë dhe duke qajtur tha: "*I dërguari i All-llahut, më i dashur se babai dhe nëna ime! E shijove vdekjen e caktuar nga Zoti, por tani e tutje akoma je i gjallë në mesin tonë. I bukur ke qenë i gjallë, i bukur je edhe tash*".

E ngushëlloi Fatimen, bijën e Pejgamberit a.s. dhe vazhdoi për në xhami. Populli nxitoi ta dëgjojë se çdo të thotë. Hypi në minber dhe tha:

"O njerëz! Nëse dikush prej jush e ka adhuruar Muhammedin a.s., le ta dijë se ai ka vdekur! E ata që e kanë adhuruar All-llahun, le ta dinë se Ai (All-llahu) është i pavdekshëm dhe se nuk vdes kurrë!"

Pastaj e lexoi këtë ajet: "*Muhammedi nuk është tjetër vetëm se i dërguar. Edhe para tij pati të dërguar (që vdiqën ose u vranë). E nëse ai vdes ose mbytet, a do të ktheheshit prapa (nga feja dhe nga lufta)? E kushdo që kthehet prapa, ai nuk i bën dëm All-llahut aspak, kurse All-llahu do t'i shpërblejë mirënjohësit*".²⁶

Përgatitja e xhenazes së Pejgamberit a.s. u bë ditën e ardhshme, të martën. Atë e lau më i afërmi i tij prej meshkujve, Aliu r.a. Varrin e hapën në vendin ku ndodhej shtrati i tij, në dhomën e Aishes ku ai e dha frymën e fundit. Pas kësaj iu fal xhenazja dhe u varros. Kjo zgjati deri në mbrëmje. Muhammedi a.s., Pejgamberi i fundit dhe mëshira për botën, u varros të martën në mbrëmje (2/3 Rebiul Evvel 11, gjegjësisht 28/29 maj 632).

Të gjitha falënderimet, salavatet dhe selamet qofshin mbi të!

*“Bota me tërë atë që ka, respekt kanë për atë Mustafa,
borxh i ka kjo shoqëri, borxh i ka çdo njeri,
borxh i ka këtij të pafajshmi njerëzia,
me këto fjalë në Mahsher na tuboftë Perëndia!”*

Mehmed Akif ERSOJI
(Poet turk me prejardhje shqiptare)

²⁶ Kur’ani, Alu Imran:144.

LİTERATURA:

1. S. Sulejman Nedvi, *Konferanslar*, përkth. O. Keskioglu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1974.
2. Mevlana Shibli - Sulejman Nedvi, *Asru's-Sa'adeh*, përkth. Ö. Rıza Doğrul, Stamboll, 1928-1347.
3. M. Asım Köksal, *Muhammed (a.s.) ve İslamiyet*, I, II, III, IV, İrfan Yayınevi, 1972.
4. Zekai Konrapa, *Peygamberimiz, İslam dini ve Aşere-i Mubeşşere*, Fatih Yayınevi, 1968.
5. A. Himmet Berki - O. Keskioglu, *Hatem'ul-Enbiya Hz. Muhammed ve Hayatı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1974.
6. Muhammed Kamil Hatte, *Muhammed (a.s.)'in Peygamberliği*, përkth. I. Ezherli - M. Asım Köksal, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1967.
7. İrfan Yücel, *Peygamberimizin Hayatı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1982.